

Vilniaus Universitetas
Filosofijos fakultetas
Sociologijos ir socialinio darbo institutas
Socialinės politikos katedra

Eva Baniulytė

Socialinės politikos studijų programa

Bakalauro darbas

Vyrų įsitraukimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą Lietuvoje vertinimas

Darbo vadovė doc. dr. Rūta Brazienė

Vilnius

2021

Turinys

ĮVADAS.....	5
1. Paramos šeimai politika	7
1.1 Šeimos politika iki nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje	8
1.2 Šeimos politika po nepriklausomybės atkūrimo	10
2. Vaiko priežiūros atostogų sistema.....	12
2.1 Vyrų įsitraukimo į vaiko priežiūrą aspektai	14
2.2 Tėvystės atostogos	15
2.3 Vaiko priežiūros atostogos	16
3. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumas	18
4. Tyrimo metodika	20
4.1 Tyrimo strategija	21
5. Tyrimo rezultatai	26
5.1 Tėčių, auginančių mažamečius vaikus vertinimai.....	26
5.1.1 Ikimokyklinių paslaugų kokybė ir prieinamumas	26
5.1.2 Tėvystės atostogos.....	28
5.1.3 Vaiko priežiūros atostogos	29
5.1.4 Tėvadieniai	35
5.1.5 Lankstus darbo grafikas	36
5.2 Vaiko priežiūros sistema Lietuvoje. Būsimų tėčių lūkesčiai.....	38
TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS	41
IŠVADOS	44
REKOMENDACIJOS.....	45
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	48

Santrauka

Vyrų įsitraukimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą vertinimas Lietuvoje

Eva Baniulytė

Socialinės politikos bakalauro darbas

Pagrindinis šio darbo tikslas – įvertinti vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą bei pateikti tobulinimo rekomendacijas. To buvo siekiama įgyvendinant pagrindinius uždavinius: atliekant šalies paramos šeimai politikos analizę, vertinant ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę ir prieinamumą bei tiriant vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą. Darbe taip pat nagrinėta, kaip keitėsi vaiko priežiūros atostogų sistema nuo nepriklausomybės atgavimo laikų iki šių dienų, kokie yra vyrų įsitraukimo į vaikų priežiūros sistemą aspektai. Tai atlikti padėjo kiekybinių tyrimų metodas – apklausa raštu, t.y. anketavimas bei mokslinės literatūros analizė. Tyrimas suskirstytas į dvi dalis – klausimus vyrams turintiems vaikų ir klausimus būsimiems tėčiams, siekiant išsiaiškinti jų lūkesčius dėl tėvystės. Tyrimo metu buvo atskleista, jog Lietuvoje paramos šeimai politika vis dar orientuojasi į finansinius instrumentus, o ikimokyklinių paslaugų kokybė nors ir yra vertinama palankiai, tačiau tokias paslaugas teikiančių įstaigų skaičius yra nepakankamas. Tyrimo metu taip pat paaiškėjo, jog praktikoje už vaiko priežiūrą daugiau atsakinga vis dar yra mama, nors partneriai didžiąją dalį pareigų dalinasi tarpusavyje, moterims tenka daugiau su namų ruošą susijusių pareigų, vyrai tik kiek daugiau įsitraukia į vaikų priežiūrą būdami vaiko priežiūros atostogose. Kitas svarbus aspektas, paaiškėjęs tyrimo metu yra finansiniai aspektai. Sprendžiant išėjimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą klausimą, partnerės finansinė padėtis, išmokų dydžiai ir baimė prarasti pajamas tampa svarbiais veiksniais. Be to, esant galimybei rinktis tarp trumpesnio vaiko priežiūros atostogų laikotarpio su galimybe gauti didesnę išmoką ir ilgesnio vaiko priežiūros atostogų laikotarpio su mažesnėmis išmokomis, daugiau nei pusė respondentų teigė pasirinksią didesnes išmokas.

Darbe buvo remiamasi 77 literatūros šaltiniais. Tyrimo rezultatai pateikiami 32 paveikslėliuose ir 1 lentelėje.

Raktiniai žodžiai: vaiko priežiūros atostogos, tėvystės atostogos, tėvadieniai, ikimokyklinis ugdymas, paramos šeimai politika, lankstus darbo grafikas.

Summary

Evaluation of Man's Involvement into the Paid Parental Leave System in Lithuania

Eva Baniulytė

Bachelor's degree of Social Policy

The main goal of this work is to evaluate the scale of man's involvement into the paid childcare system in Lithuania. It was achieved by analysing family support system, evaluating pre-school education services and its quality, researching men's involvement in the paid childcare system. This paper also analyses how has the childcare system in Lithuania has evolved from the end of the Soviet occupation to this day, and what are the main aspects of father's involvement into the childcare system. This was facilitated by a method of quantitative research – online questionnaire and analysis of the scientific data. The research questionnaire was divided into two groups of questions: questions for fathers with children and questions for future parents to ascertain their expectations for parenthood. The research results have revealed that the family policy in Lithuania mainly focuses on financial instruments. The quality of pre-school services is great; however, the number of facilities is insufficient and can't cover the needs of all the families. The study has also found that the mother is still responsible for childcare: although the partners share most of the responsibilities, the higher amount of household duties are still performed by mothers; the participations of father's increase while being on parental leave. Another important aspect found in the study are financial reasons. Amount of the leave benefit, partners income, fear of losing income are the factors that helps to make a decision. When asked whether they'd choose shorter period of parental leave with higher benefits or longer period with lower benefits, more than half respondents claimed that they'd rather choose well paid parental benefit.

The study was based on the 77 scientific studies. The results of the study are presented in 32 figures and 1 table.

Key words: parental leave, paternity leave, father's leave day, pre-school education, family support policy, flexible work schedule.

IVADAS

Temos aktualumas. Tėvystė ir vyriškumas yra glaudžiai susiję reiškiniai, kuriuos formuoja ir keičia įvairios socialinės institucijos, įskaitant ir teisinę bei švietimo sistemas, mediciną, žurnalistiką bei valdžią. Šios institucijos bei jų diskursai atspindi giliai įsišaknijusias vertybes, taip paliesdamos daugelio vyrų gyvenimus. Tačiau, šie nusistatymai pamažu nyksta ir keičia žmonių požiūrį į vyriškumo sampratą bei tėvo vaidmenį šeimoje (Reingardienė et al., 2006). Perėjus nuo tėvo maitintojo, iki dviejų tėvų maitintojų modelio, vis plačiau tyrinėjamu lauku tampa šeimos ir vaiko priežiūros politika. Palanki šeimai politika vis daugiau dėmesio teikia lyčių lygybės integravimo klausimams. Norėdamos paskatinti darbų pasidalijimą tarp lyčių ir abiejų tėvų vienodą įsitraukimą į vaiko priežiūrą, vis daugiau šalių pereina prie vaiko priežiūros kvotų tėčiams. Tokiu būdu ne tik stiprinamas vaiko ir tėčio ryšys, bet ir skatinamas spartesnis moterų grįžimas į darbo rinką. Vyrų, einantys vaiko priežiūros atostogų, tampa vis dažnesniu reiškiniu Europos Sąjungos valstybėse narėse, todėl yra svarbu atlikti vyrų įsitraukimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą Lietuvoje vertinimą.

Per pastaruosius 40 metų pasauliniu mastu įvykę socialiniai, ekonominiai ir demografiniai pokyčiai rodo, kad tradiciniai ankstesnių tyrimų modeliai, pirmenybę teikiantys motinos įtakai vaiko raidai, yra pasenę ir neatspindi daugumos vaikų patirties, nes tėčių vaidmuo darosi pastebimai svarbesnis. Ilgą laiką, atlikdami tyrimus apie vyrų ryšio su vaiku įtaką atžalos raidai, mokslininkai aktyviai neįtraukdavo tėčių į savo tyrimo lauką, didesnę dėmesį skirdami motinų ir vaiko ryšiui nagrinėti. Ir nors per paskutinius dešimtmečius tokių tyrimų padaugėjo, (Cabrera, Volling, 2018) teigia, jog jei iš tiesų norime pamatyti, kokį tiesioginį ir netiesioginį poveikį vaiko raidai turi ryšys su tėvais, mes turime vienodai nagrinėti ne tik motinos, bet abiejų tėvų kaip bendro organo įsitraukimą. Šiai nuomonei antrina ir Barker bei Iles (2017) teigdami, jog tėčių įtraukus dalyvavimas neginčytinai turi tiesioginės įtakos vaiko tolimesnei gyvenimo raidai, tačiau sunku pamatuoti, kokia ta nauda iš tiesų yra. Be to, modernesni tyrimai neatmeta galimybės, jog aktyvesnis tėčių įsitraukimas gali sumažinti motinos dalyvavimo reikšmę vaikui. Šiai dienai vis dar trūksta tyrimų, kurie koncentruotųsi ne į vieno iš tėvų dalyvavimą, o abiejų tėvų lygų indėlį vaiko auklėjime. Tačiau tokie tyrimai yra retai atliekami dėl savo kompleksiško: yra svarbu atsižvelgti į kultūrinį, socialinį bei politinį šalies kontekstą ir kaip jame skleidžiasi vyriškumas ir jo apraiškos, kokie yra tarpusavio tėvų santykiai ir kaip tai atsiliepia vaikui. Taip pat, nagrinėjant ryšio su vaiku svarbą didesnis dėmesys turi būti skiriamas ne laikui praleistam kartu, o jo kokybei (Sarkadi, Kristiansson, 2007; Barker, Iles, 2017, Cabrera, Volling, 2018).

Tyrimo objektas: vyrų įsitraukimas į apmokamą vaiko priežiūrą.

Probleminis klausimas: kokie veiksniai sąlygoja vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą?

Tyrimo tikslas: įvertinti vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą, bei pateikti tobulinimo rekomendacijas.

Tyrimo uždaviniai:

1. Įvertinti ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę ir prieinamumą Lietuvoje.
2. Atlikti paramos šeimai sistemos Lietuvoje analizę.
3. Ištirti vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą Lietuvoje.
4. Pateikti vyrų įsitraukimo į apmokamą vaikų priežiūros sistemą tobulinimo rekomendacijas.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, apklausos raštu metodas (anketavimas).

Atrankos rėmai: kadangi tyrimu siekiama ištirti vyrų įsitraukimą į apmokamą vaikų priežiūros sistemą, tyrime dalyvauja vyrai jau turintys vaikų bei dar tik būsimi tėčiai.

1. Paramos šeimai politika

Prieš nagrinėjant šeimos politiką, yra svarbu apibrėžti ir pačią šeimos sąvoką. Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992) šeimą apibrėžia kaip vyro ir moters teisėtą sąjungą. Neretai, šeimos ir santuokos sąvokos yra tapatinamos, tačiau jų reikšmė jokių būdu nėra tokia pati. Viešajame diskurse vis dažniau diskutuojama apie alternatyvias šeimos formas, t.y. partnerystę, kohabitaciją, nepilnas ar atotolio šeimas. 1960-ieji yra įvardijami kaip auksinio šeimos amžiaus pabaiga, kurie pasižymėjo žemu skyrybų ir netradicinių šeimų formų, bei aukštu santuokų jauname amžiuje ir vaikų gimstamumo skaičiumi (Doblhammer, Guma 2018). Dar iki 1990, kohabitacija, kaip pirmosios šeimos kūrimo forma, buvo labiau paplitusi žemesniajame sluoksnyje. Po nepriklausomybės atgavimo šalyje fiksuojama vis daugiau šeimų besirenkančių kohabitaciją. Nors šie mąstai ir nepralenkia vedybų skaičiaus, tokių atvejų sparčiai daugėja, o kartu randasi ir daug įvairesnių šeimos formų (Česnuitytė, 2004). Šioje vietoje yra svarbu suprasti, jog santuoka – tai teisinė, vyro ir moters bendru nutarimu sudaryta sąjunga, kuri baigiasi išsiskyrus arba vienam iš sutuoktinių mirus, o tuo tarpu šeimos sąvoka apima ir nepilnas šeimas (Matulienė, 1997). Viena yra aišku – šeima yra unikali socialinė institucija. Dėl jų formų gausos ir tipo įvairovės yra sunku apibrėžti dabartinę šeimą. Nepriklausomai nuo to, kokia yra šeimos samprata ir statusas, tai esminis elementas, nuo kurio priklauso mūsų visuomenės ateitis, o pagal tai yra formuojama ir politika.

Pati šeimos politika yra viena iš prieštaringiausių politikos sričių, kurią formuoja skirtingi susikertantys požiūriai, interesai, o svarbų vaidmenį lemia ir vertybės bei tradicijos. Jos reikšmė ir statusas skirtingose Europos šalyse yra labai įvairūs (Jančaitytė, 2011). Socialinis kontekstas bei vyraujantis gerovės valstybės modelis šalyje taip pat turi įtakos šios politikos formavimui. Štai, tarkim, socialdemokratinis modelis dažniausiai siūlo platų spektrą politinių priemonių palengvinančių vyrų ir moterų darbo ir šeimos derinimą, o liberalusis arba į rinką orientuotas modelis – ribotą ir paprastai valstybės patikrinta paramą, kuri atliepia tik būtiniausius šeimos ir rinkos poreikius (Esping-Andersen, 1990). Tuo tarpu šalyse, kuriose vyrauja konservatyvusis gerovės valstybės modelis, vyrų dominavimas darbo rinkoje vis dar nėra kvestionuojamas, o parama šeimai skiriasi priklausomai nuo šalies. Taip pat išskiriamas ir familiarus arba Viduržemio jūros regiono šalių gerovės režimas, kuris beveik nesuteikia, arba siūlo labai menką paramą šeimoms ir pasižymi ryškia lyčių diferenciacija. Neretai sutinkamas ir pereinamasis post-socialistinis modelis, kuris dar yra vadinamas hibridiniu ir dažniau pasižymi heterogenine valstybės

paramą šeimoms bei moterų apmokamo ir neapmokamo darbo derinimo klausimais (Esping-Andersen, 1990; Doblhammer, 2018).

Formuojant šeimos politiką, vis svarbesniu aspektu tampa šeimos gerovė. Jos siekiama ne tik per finansinę paramą, bet ir šeimų gyvenimo kokybės gerinimą bendruomenėje. Vis didesnio dėmesio susilaukia ir lygybės integravimo klausimai (Zimmermann 1995). Siaurąja prasme, šeimos politika suprantama kaip paslaugos ir išmokos vaikus auginantiems tėvams, švietimo ir sveikatos teisė. Plačiąja – tai skirtingos politikos sritys, užtikrinančios šeimos gerovę, švietimą, užimtumą, infrastruktūrą ir kita (Gauthier, 2002). Šalia šių kategorijų, vis dažniau sutinkama ir šeimai palankios politikos sąvoka. Palanki šeimai politika – tai priemonės, kurios padeda išlaikyti balansą tarp darbinių ir šeiminių įsipareigojimų, pasitelkiant trijų rūšių išteklius: finansinius, laiko ir paslaugų, juos taikant vadovaujantis lyčių lygybės principu (UNICEF, 2019). H. Lohmann (2009) išskyrė tris esminius šeimos politikos tikslus: vaikų gerovės, lyčių lygybės bei darbo ir šeimos derinimo. Šie tikslai yra glaudžiai susiję tarpusavyje. Tarkime, palanki darbo ir šeimos gyvenimo pusiausvyrą teigiamai atsiliepia vaikų gerovei, nes tėvams užtikrinus šeimos ir darbo pusiausvyrą, padidėja jų pasitenkinimas gyvenimu. Nusibrėžus tikslus, svarbios tampa ir priemonės, kuriomis sieksime užsibrėžto rezultato. McDonald (2000) įvardino tris šeimos politikos priemonių tipus: finansinį, skatinamą per periodines pinigines ar vienkartinės išmokas, nemokamos ar subsidijuojamas paslaugas vaikams ir būstui, kreditus ir lengvatas; paramą tėvams, skatinantiems derinti darbą ir šeimą, teikiant motinystės, tėvystės ir vaiko priežiūros atostogas, vaiko priežiūros paslaugas, lanksčias užimtumo formas; bei įvairias socialines struktūras, tokias kaip lyčių lygybė, parama šeimai, užimtumo bei teigiamo požiūrio į tėvystę skatinimas. Lietuvoje, nuo pat paramos šeimai sistemos steigimo pradžios prastebima orientacija į piniginę paramą (Navaitis, 2007). Valstybinę šeimų ir vaikų rėmimo sistemą šalyje sudaro dvi pagrindinės kryptys: nepriklausomai nuo šeimos turto ir pajamų mokamos išmokos bei nepasiturintiems gyventojams teikiama parama įvertinus jų turtą ir pajamas (Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2020). Paramos šeimai politika Lietuvoje kito priklausomai nuo laikotarpio. Dar ir šiandien ji keičiasi, tačiau jau yra formuojama pagal šeimai palankios politikos modelį.

1.1 Šeimos politika iki nepriklausomybės atkūrimo Lietuvoje

1944 metais SSRS pristatė naująjį propagandinį įsaką dėl motinystės ir kūdikystės apsaugos. Jis prailgino dirbančių moterų motinystės atostogas iki 77 dienų, pratęsiant šį laikotarpį dvejomis savaitėmis esant rizikingam gimdymui ar dvynių gimimo atveju. Įsakas taip pat numatė pinigines

išmokas motinoms po gimdymo, vaikų lopšelių-darželių tinklo plėtrą bei motinos ir vaiko namų steigimą (Marcinkevičienė, 2008). Tačiau, šios nuostatos daugiau galiojo teoriniame, nei praktiniame lygmenyje ir nepriminė tuometinės valdžios vadinamos „humaniškesnės kūdikio ir motinos apsaugos“. Įsake numatytos vienkartinės mėnesinės piniginės išmokos nebuvo universalios ir buvo nukreiptos į daugiavaikes šeimas, nuošalyje paliekant vieną ar du vaikus auginančias šeimas, nors tokių šeimų Sovietinėje Lietuvoje buvo didžioji dauguma. 1959 m. dar kartą prailgintos nėštumo ir gimdymo atostogos, jas pratęsiant iki 112 kalendorinių dienų, visoms moterims, išskyrus kolūkiečių, suteikiant apmokamas aštuonių savaitių atostogas iki ir po gimdymo (Marcinkevičienė, 2008, 2009). Nuo 1974 metų pradėtos mokėti išmokos menkai materialiai apsirūpinusių šeimų mažametėms atžaloms, tačiau jos buvo negausios ir nesulaukė didelio paraiškų skaičiaus (Stankūnienė, 2001). Socialistinė ideologija nepripažįstanti nedarbo iš esmės, moteris vertė laviruoti tarp darbininkių – motinų vaidmens, neužtikrinant lankstesnių darbo formų. Tokiu būdu lopšeliai-darželiai tapo viena iš populiarenių paramos formų. Tačiau, nors ir buvo teikiamos paslaugos vaikams darželiuose nuo 1-6 metų, jos nebuvo kokybiškos, o dauguma prašymų nebuvo patvirtinami dėl įstaigų stygiaus (Imbrogo, 1986).

Aštunto dešimtmečio pradžioje, europinėje SSRS dalyje pradėjo formuotis naujas požiūris į moteris – būti motinomis tampa nauja misija (Marcinkevičienė, 2008). Svarbu pabrėžti, jog tuo pačiu laikotarpiu (nuo 1970 metų) Skandinavijos šalyse jau buvo kalbama apie lyčių lygybę bei bendrai dalinamą vaikų priežiūrą, įvedant tėčių kvotas (Rostgaard, Eydal, 2015). Tuo tarpu Tarybų Sąjungoje vis dar buvo laikomasi tradicinio požiūrio į šeimą. Tik devinto dešimtmečio pradžioje (Lietuvoje nuo 1982 metų) buvo priimtos palankesnės priemonės vaikų auginančioms šeimoms, tačiau nukreiptos tik į vaikus auginančias moteris: jos turėjo galimybę vaikus prižiūrėti namuose iki pusantrų metų, toliau kaupiant darbo stažą; pradėtos mokėti 50 proc. minimalaus tuometinio darbo užmokesčio siekiančios atostogų išmokos iki kol vaikui sueis vieneri metai bei didinamos priemonės slaugant sergantį vaiką. 1987 metais priimtas nutarimas leido moterims auginančioms vaikus iki aštuonerių metų dirbti nepilną darbo dieną, tačiau dėl finansinių priežasčių, moterys retai naudodavosi šia priemone (Stankūnienė, 2001).

Sovietmečiu, paramos šeimai politika buvo nukreipta į daugiavaikes šeimas, o siūlomos priemonės (darželiai, išmokos ar galimybė dirbti nepilną darbo dieną) buvo daugiau deklaratyvios ir neišpildė šeimų lūkesčių.

1.2 Šeimos politika po nepriklausomybės atkūrimo

Pasak R. Jančaitytės (2006), didesnis dėmesys šeimos politikai yra skiriamas dėl daugybės pokyčių, įvykusių įvairiose sferose: socioekonominėje plotmėje įvyko darbo rinkos feminizacija, o kultūrinėje sferoje pasikeitė požiūris į lyčių vaidmenis ir namų ūkio pasidalijimą. Po nepriklausomybės atkūrimo, paramos šeimai politikos pokyčiams įtakos visų pirma turėjo šalies politinės ir ekonominės sistemos pasikeitimai, mažėjantis gimstamumo lygis, pokyčiai darbo rinkoje, naujų socialinių rizikų, tokių kaip emigracija atsiradimas bei visuomenės senėjimas (Žalimienė, 2015). Per trisdešimt nepriklausomybės metų Lietuvos vaiko priežiūros politiką buvo nenuosekli ir keitėsi daug kartų išgyvendama skirtingas reformas: pereita nuo defamilializmo iki familializmo proceso (1990-1996), tačiau 1997 m. ir vėl grįžta prie vyro maitintojo modelio, išlaikant tam tikrus individualizmo elementus (Aidukaitė, Čekanavičė, 2020). Apibendrinama šiuolaikinės paramos Lietuvoje formavimosi ypatumus, Stankūnienė (2001) išskyrė tokius etapus: paramos šeimai politikos sampratos konceptualizavimas, kuris prasidėjo dar atgimimo laikotarpiu (1988-1990 m.); pašalpų šeimoms sistemos plėtra (1990-1992 m.); paramos šeimai politikos tobulinimas (1993-1994 m.); šeimos politikos koncepcijos kūrimas (1995-1996 m.); bei šeimos politikos plėtros neapibrėžtumas (1997-1999 m.).

1994 m. priimtas naujas Valstybinių išmokų šeimoms, auginančioms vaikus įstatymas. Atsisakyta mažesnių išmokų, nuo pažeidžiamų šeimų rėmimo pereita prie visų šeimų rėmimo. Šios reformos tikslas – garantuoti socialinį saugumą visoms vaikų auginančioms šeimoms, sugriežtinti išmokų gavimą bei suteikti daugiau įgaliojimų institucijoms, teikiančioms paramą socialinės rizikos šeimoms (Navaitis, 2007). 1996 metais, vyriausybė patvirtino šeimos politikos koncepciją, tačiau pastaroji kalbėjo tik apie paramos šeimai priemones ir nepateikė šeimos sampratos ar konkrečių politikos tikslų (Žalimienė, 2015). Parama šeimai ir toliau buvo suvokiama siaurąja prasme ir orientuota į pinigines paramas šeimoms auginančioms vaikus, tačiau vis dėlto, šiuo laikotarpiu susilpnėjo konservatyvus-korporatyvinio socialinės gerovės modelio bruožai, pirmenybę teikiantys tradicinės šeimos išsaugojimui, pagalbą skiriant tik esant poreikiui (Stankūnienė, 2001).

2000 m. pagal kai kurių Vakarų valstybių pavyzdį ir siekiant išvengti piktnaudžiavimo įsidarbinant bei nustatant darbo užmokestį, pirmą kartą įvestas reikalingas stažas motinystės išmokai gauti (Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės draudimo įstatymas, 2000). 2004 metais prasidėjo ir pradinis vaikų išmokų reformos įgyvendinimo etapas. Jo metu įvestos dvi naujos išmokos – vienkartinė išmoka nėščiai moteriai ir mėnesinė išmoka vaikui. Pastaroji buvo mokama visiems vaikams iki 3 metų. Nuo 2006 iki 2008 metų išmokos laikotarpis ilgėjo atitinkamai iki 9, 12 ir 18

metų. Po 2004 pasikeitė ir šios išmokų rūšys: pradėtos mokėti vienkartinės išmokos gimus vaikui, mėnesinės globos (rūpybos) išmokos globojamiems ir privalomosios karo tarnybos kario vaikams, taip pat išmokos būstui įsigyti arba įsikurti (Išmokų vaikams įstatymas, 2004). Šiuo reformos laikotarpiu daugiausiai naudos gavo daugiavaikės šeimos, o skurdo rodiklis šalyje sumažėjo 0,5 proc. (Salanauskaitė, Verbist, 2013). 2006 metais, pradedama teikti tėvystės išmoka. Ji teikiama tėčiui, kuriam pripažinta vaiko tėvystė ir turinčiam ne trumpesnę kaip 7 mėnesių stažą iki pirmosios tėvystės atostogų dienos per paskutinius 24 mėnesius ir yra mokamas nuo vaiko gimimo iki kol vaikui sukanka vienas mėnuo. Vaiko priežiūros išmokos dydis siekė 70 proc. išmokos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio (Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės draudimo įstatymas, 2006, 2008).

Iki pasaulinės 2008 metų ekonominės krizės, Lietuvoje nebuvo aiškiai išreikštos, sistemiškai institucionalizuotos šeimos paramos politikos. Po 2008 metų Seimo rinkimų, socialinės apsaugos ir darbo ministerijoje atsiranda šeimos ir bendruomenių departamentas, šeimos politikos skyrius, o priemonių planuose pradedami akcentuoti šeimos gerovių įgyvendinimo planai (Žalimienė, 2015). Nuo 2008 iki 2010 metų ne kartą kinta ir išmokų dydžių tarifai. Dar 2008 m. pradžioje vaiko priežiūros išmokos dydis iki kol vaikui sueis vieneri metai siekė 100%, o antrais metais – 85 proc., vėliau šis tarifas krenta iki 90 proc. pirmaisiais, ir 75 proc. antraisiais metais, dar vėliau – panašėja į dabartinį modelį, kai renkamasi atostogų laikotarpį. Jei pasirenkama vaiko priežiūros atostogų eiti vienerius metus, išmoka už vaiko priežiūrą pirmaisiais vaiko priežiūros metais siekia 100 proc. Jei pasirenkama išmoką gauti dvejus metus – pirmaisiais metais išmokos dydis siekia 70 proc., o antraisiais 40 proc. Kinta ir darbo stažo laikotarpis. Jis didėja iki 9 mėnesių per paskutinius 12 mėnesių, o 2010 metų pabaigoje darbo stažo laikotarpis buvo skaičiuojamas nuo 12 paeiliui einančių mėnesių, buvusių iki praeito kalendorinio mėnesio prieš nėštumo ir gimdymo, tėvystės ar vaiko priežiūros atostogų pradžios mėnesį. Be to, pradėta mokėti motinystės išmoka, kuri didinama atsižvelgiant į vienu metu gimusių vaikų skaičių (gimus dvynukams – 2 kartus, gimus trynukams – 3 kartus ir t.t.). Vėliau šios nuostatos atsisakyta. Jeigu apdraustajam gimsta du ir daugiau vaikų ir jis yra šių vaikų priežiūros atostogose, vaiko priežiūros išmoka didinama atsižvelgiant į vienu metu gimusių vaikų skaičių, tačiau mokama bendra išmokų suma negali būti didesnė kaip 100 procentų išmokos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio (Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės draudimo įstatymas, 2008, 2010). Pradėta mokėti vaiko priežiūros atostogų išmoka ir jaunimui iki 26 metų, kurie dėl mokslų neįgijo reikiamo darbinio stažo (Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės draudimo įstatymas, 2010).

2008 metais pradėtas įgyvendinti galutinis išmokų vaikams etapas. Priešingai nei pradinio reformos etapo metu, daugiau naudos gavo labiausiai nepasiturintys, vienišų tėvų namų ūkiai, o

skurdo lygis sumažėjo 1,5 proc. (vienu procentu mažiau nei pradinio etapo metu). Salanauskaitės ir Verbist (2013) atliktas išmokų vaikams 2004-2008 metų laikotarpiu tyrimas parodė, jog šios išmokos nėra pati veiksmingiausia šeimų nelygybės ir skurdo mažinimo priemonė. Nuo 2020 metų šalyje įsigaliojo išmokų vaikams įstatymo pakeitimai, kuriais siekiama sumažinti vaikų skurdą ir socialinę atskirtį. Universali išmoka vaikui padidinta nuo 50,16 Eur. iki 60,06 Eur. ir skiriama iki kol sukaks 18 metų. Jei vaikas mokosi bendro ugdymo ar profesinio rengimo įstaigose, jam išmoka mokama iki kol sueis 21 metai (Lietuvos Respublikos apsaugos ir darbo ministerija, 2020).

Nuo nepriklausomybės atgavimo, paramos šeimai politika dažnai keitėsi ir išgyveno ne vieną reformų etapą. Pereita nuo pažeidžiamų iki visų šeimų rėmimo, ne kartą keitėsi išmokų tarifas, būta ir labai dosnių metų (2008-2010). Tačiau, nors dar ir šiandien paramos šeimai politika yra labiau orientuota į finansinius instrumentus, vis didesnis dėmesys yra skiriamas kokybiškų paslaugų šeimai plėtrai ir lyčių lygybės integravimo klausimams, o ypatingai vyrų įsitraukimui.

2. Vaiko priežiūros atostogų sistema

Šeimos ir darbinių santykių pasiskirstymas lyties pagrindu yra esminis lyčių nelygybės šaltinis. Nors teoriniame lygmenyje kalbame apie lygybę, praktikoje mama vis dar atsakinga už vaikų priežiūrą ir turi laviruoti tarp šeimos ir darbo įsipareigojimų. Žiniasklaida prisideda prie šio įvaizdžio formavimo ir palaiko patriarchalines nuostatas. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (2020) vykdė kampaniją „Būti tėčiu – didžiausia dovana“ ir išnagrinėjo 850 įvairaus pobūdžio žiniasklaidos šaltinius. Atlikus analizę buvo pastebėta, jog Lietuvoje mama vis dar vaizduojama kaip atsakinga už vaiką, o būti tėčiu daugiau statuso simbolis, ypatingai vartojamas verslo ar politikos kontekste. Tik 6 proc. straipsnių minima sąvoka „dirbantis tėtis“, taip siunčiant žinutę, jog tai yra norma, o dirbanti mama – retesnė situacija. Abu tėvai privalo derinti darbą ir šeiminius įsipareigojimus. Šios pusiausvyros nebūvimas gali sąlygoti įtampą tiek namuose, tiek ir darbe (Lewis, 2010). Nors Lietuvoje užimtumo atotrūkis tarp lyčių yra mažiausias, vis dar pastebima, jog moterims tenka daugiau atsakomybių (Europos Sąjungos lyčių lygybės institutas 2020). Moterys, o pastaraisiais dešimtmečiais ypač motinos, labai sparčiai įsitraukė į darbo rinką, tačiau vyrų įsitraukimas į nemokamą darbą namų ūkyje atitinkamai neišaugo (Lewis, 2010). 2020 metų pradžioje moterys sudarė 53,3 proc. visų nuolatinių šalies gyventojų (Lietuvos statistikos departamentas, 2020). Nepaisant to, vyrų dirbančių pilną darbo dieną skaičius (61,9 proc.) yra 10,4 proc. didesnis nei

moterų, o karjeros perspektyvos – 1,3 proc., ir nors pensinio amžiaus sulaukia daugiau moterų nei vyrų, pastarųjų darbo stažas didesnis 0,2 proc. (Europos Sąjungos lyčių lygybės institutas 2020).

Lyčių skirtumai išryškėja ir kai kalbame apie vyrų ir moterų laisvalaikį. Europos lyčių lygybės instituto (European Institute for Gender Equality) atlikto tyrimo (2020) metu pastebėta, jog sporto ar kultūrinėms veikloms vyrai skiria daugiau laiko, tuo tarpu pareigoms, susijusioms su vaikų auklėjimu, žmonių su negalia ar vyresnio amžiaus šeimos narių priežiūra daugiau laiko skiria moterys. Rūpesčiams susijusiems su namų ruošos darbais, maisto gaminimu ir panašiai, vyrai (33,7 proc.) skiria dvigubai mažiau laiko nei jų partnerės (78,7 proc.). Svarbu atkreipti dėmesį, jog Lietuvoje moterims neapmokamo darbo namuose tenka dar daugiau nei vidutiniškai žemyno moterims (79 proc.). Buvo pastebėta, jog vyrai į namų ruošos darbus žvelgia kaip į hobį ar laisvalaikį, todėl dažniausiai užsiima darbais, kurie yra neutralūs ir nereikalauja kasdienio atsidavimo (tokie kaip mokesčių mokėjimas, automobilio ar buitinės technikos priežiūra), o kasdinių darbų atlikimą, tokių kaip apsipirkimas, maisto ruošimas ar tvarkymas, priskiria moteriškai lyčiai, todėl nesijaučia privalantys atlikti tuos darbus, kurie jiems neatrodo patrauklūs (Mishra, 2015). Yra tam tikrų kultūrinių aiškinimų, kurie teigia, jog moterys yra labiau įsitraukusios į namų ruošos darbus ir nėra linkusios lygiai dalintis šiomis pareigomis, nes tiki, jog tai jų lyties identiteto dalis ir galios šaltinis namuose. Todėl vyrai, kurių lytinę tapatybę tradiciškai apibūdina jų apmokamas darbas, neprieštarauja atlikti mažiau namų ruošos darbų nei jų partnerės (Mishra, 2015); Ceratto, Cifre, 2018). Didesnis vyro įsitraukimas į darbinius santykius atitinkamai didina moterų įsitraukimą į šeiminius santykius. Šioje vietoje yra svarbu kultūrinis ir socialinis kontekstai, kurie nubrėžia tam tikras gaires ir normas lytims, todėl šiandien paramos šeimai politika vis labiau akcentuoja paramą moterų grįžimui į darbo rinką, paraleliai didinat vyrų įsitraukimą į šeiminių gyvenimą (Ceratto, Cifre, 2018). Lygių galimybių plėtros centro atstovė (2020) Margarita Jankauskaitė pakomentavo bendrą situaciją šalyje teigdama, jog Lietuvoje tėčiai vis dar yra siejami su ištekliais ir instrumentine pagalba, o ne rūpinimusi vaiku ar emociniu ryšiu. Neretai yra paminėta, kad vyrai nori turėti šeimą ir matyti vaikus, ne tik teoriniame lygmenyje. Apklausos rodo, jog vyrai pripažįsta, kad tėtis ir mama yra vienodai svarbūs vaiko raidai ir turi vienodai įsitraukti į vaiko priežiūrą.

Tėvystės samprata ir galimybė vyrui perteikti ją smarkiai koreliuoja su šalies socialine politika, nes ne visų šalių šeimos politika palanki šiam reiškiniui vystytis. Todėl kalbant apie tėvystę vertėtų atsižvelgti ir į politinius veiksnius, padedančius ar trukdančius jai skleisti (Sarkadi, 2007). Bene pagrindiniai iššūkiai Lietuvos socialinei politikai yra visuomenės senėjimas, emigracija ir žemas gimstamumas, kuriuos lėmė demografiniai pokyčiai (Jančaitytė, 2006). Visos šios problemos yra glaudžiai susijusios ir su šeimos bei vaiko priežiūros politika, todėl tinkamai parinkta šeimai

palanki politika gali jei ne išspręsti šias problemas, tai bent galimai paskatinti šeimas susilaukti vaikų, suteikiant abejiems tėvams saugumo jausmą. Nagrinėdami vaiko priežiūros atostogų sistemą, turime apsibrėžti dvi pagrindines sąvokas, kurias labai svarbu atskirti šiame kontekste. Tėvystės atostogos, panašiai kaip ir motinystės, yra tikslinių, individualių ir nepertraukiamų atostogų laikas, skirtas individualiai tėčiams po vaiko gimimo. Tuo tarpu vaiko priežiūros atostogos – tikslinės atostogos, suteikiamos pasirinktinai vienam iš tėvų/įtėvių/globėjų nuo nėštumo ir gimdymo atostogų pabaigos iki valstybės nustatyto laiko. Pastarosios gali būti tiek individualios, tiek bendrai šeimos nutarimu dalinamos (Moss, 2015). Atsiranda ir vis daugiau alternatyvų padedančių derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus. Pagal darbo kodeksą, tėvai, auginantys du ir daugiau vaikų iki 12 metų ar vieną neįgalų vaiką iki 18 metų, gali pasinaudoti papildomomis apmokamomis dienomis, dar vadinamomis mamadieniais arba tėvadieniais. Viena papildoma poilsio diena per mėnesį priklauso kiekvienam iš tėvų, auginančiam 2 vaikus iki 12 metų arba vieną vaiką su negalia iki 18 metų 2 papildomos poilsio dienos priklauso kiekvienam iš tėvų, auginančiam 3 ir daugiau vaikų iki 12 metų. Tėvai šias papildomas poilsio dienas gali paskirstyti lanksčiai, pavyzdžiui, 2 valandomis susitrumpinant vieną darbo dieną kartą per savaitę (LR socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2020).

2.1 Vyrų įsitraukimo į vaiko priežiūrą aspektai

Dar 1980-aisiais Pleck ir Lamb, tik pradėję konstruoti vyrų įsitraukimo į vaiko priežiūrą teorijas teigė, jog tai turėtų turėti teigiamų padarinių vaikui. Jau tada buvo aišku, kad vyrų įsitraukimas netiesiogiai darys poveikį motinoms ir vaiko vystymuisi, o atžalos atgaliniu ryšiu poveikį darys ir patiems tėčiams. Vėlesni tyrimai patvirtina šias mokslininkų hipotezes. Vyrų dėmesys vaikams svarbus jau nuo pat vaisiui užsimezgant motinos įsčiose. L. Plantin, A. Olukoya et al. (2011) atlikę išsamią turimos literatūros apie tėčių įsitraukimą analizę, pasidalino tokiais pastebėjimais: kuo anksčiau tėčiai įsitraukia į vaiko raidą, tuo stipresnį tarpusavio ryšį jie užmezga. Šį santykį ypatingai įtvirtina vyrų dalyvavimas gimdymo procese, nes tuo metu jie jaučia savo tapsmą tėvais, taip užmegzdami tvirtesnį ryšį su kūdikiu. Kaip teigė L. Plantin (2011), tėvai, turintys stipresnį ryšį su vaiku, labiau įsitraukia į vaiko vaikystę, taip pagerindami vaiko fizinę sveikatą ir socialinius įgūdžius. Tai patvirtina ir OECD (2016) atliktas tyrimas, kuris parodė, jog tėčiai, kurie išeina tėvystės ar vaiko priežiūros atostogų, dažniau prisideda prie vaiko priežiūros juos maitindami ar prausdami, o tai pasireiškia ir ilgalaikiu poveikiu: tėčiai, kurie prisideda prie vaiko rūpinimosi nuo pirmųjų dienų, atlieka didesnę rolę ir atžalai augant. Pastebima tendencija, jog kuo vyrai labiau įsitraukia į šeimos gyvenimą ir vaiko priežiūrą, tuo geresni kognityviniai ir emociniai rezultatai bei fizinė sveikata

pasireiškia vaikams. Tėčių įsitraukimas santykinai sumažina berniukų netinkamo elgesio bei jaunų merginų psichologines problemas, taip pat mažina įsitraukimo į nusikalstamas veikas tikimybę (Sarkadi, Kristiansson, 2007). Pastebėta jog tėčiai, kurie užsiima su savo vaikais, pasižymi pasitenkinimu gyvenimu, geresne fizine ir psichine sveikata nei tie, kurie su savo vaikais bendrauja mažiau. Be to, didesnis vyrų einančių tėvystės atostogų skaičius prisidėtų prie naujų hegemoninio vyriškumo visuomenėje realizacijos formų. (Tereškinas, 2004).

Nagrinėjant makro lygiu, galime pastebėti, jog tėčių įsitraukimas prisideda ir prie ekonomikos gerinimo. Pirmiausia, tai sumažina nelygybę darbo rinkoje. Daugelis Europos sąjungos valstybių siekia iki 2020 metų padidinti abiejų lyčių užimtumą iki 75%. Todėl vyrų išėjimas vaiko priežiūros atostogų, paspartintų moterų grįžimą į darbo rinką ir taip padėtų spręsti lyčių nelygybės darbo rinkoje problemą (European Commission, 2010). Atlikti tyrimai parodė, jog priešingosios lyties įsitraukimas į vaiko priežiūrą paskatina moteris dirbti pilnu etatu. Be to, spartėjant moterų grįžimui į darbo rinką ir didėjant darbiniam stažui mažėja ir pensijų skirtumai tarp lyčių. (Fagan, Norman 2016). Kaip teigia C. Kirkegaard (2006), lygybės politikos skatinimas turi įtakos ir darbiniams santykiams bei bendrai atmosferai darbe. Šeimai palankus darbo organizavimas teikia abipusę naudą darbinuose santykiuose. Moderniose ekonomikos sistemose įmonės turi labiau stengtis kurti ir išsaugoti darbuotojų gebėjimus, todėl sudarydamas palankias sąlygas darbuotojams derinti darbą ir šeimos rūpesčius, darbdavys gautų ir ekonominės naudos (Fagan, Norman 2016). Našesnės darbo aplinkos užtikrinimas, padidėjęs darbuotojų lojalumas, socialiai atsakingos įmonės statusas – visa tai garantuotų nemažą investicijų grąžą. Nevienodo užimtumo spragų užpildymas yra svarbus lyčių lygybės ekonominis tikslas, o teisinga šeimos ir vaiko politika prisideda prie šios problemos mažinimo (J. Reingardė, 2006).

2.2 Tėvystės atostogos

Dar 2010 m., Europos parlamentas priėmė direktyvą, nustatančią pagrindinius vaiko priežiūros atostogų reikalavimus, įskaitant ir nepertraukiamą keturių savaitių tėvystės atostogų kvotą. Pagal Europos Parlamento ir Tarybos 2019 birželio 20 d. direktyvą, valstybės narės įsipareigoja per trejus metus nustatyti ne trumpesnes kaip dešimties darbo dienų trukmės tėvystės atostogas vaiko gimimo arba po gimdymo metu, taip pat užtikrinti minimalų apmokamų vaiko priežiūros atostogų laikotarpį, suteikiant kiekvienam iš tėvų po keturis mėnesius, iš kurių du negalės būti perleisti kitam iš tėvų (Lietuvos Respublikos Seimas, 2019). Tėvystės išmokos dydis Lietuvoje šiuo metu siekia 77,58 proc. gavėjo kompensuojamųjų pajamų dydžio. Tėčiai gali išeiti ne ilgiau kaip 30 kalendorinių

dienų trunkančių tėvystės atostogų bet kuriuo laikotarpiu nuo vaiko gimimo, iki kol jam sueis vieneri metai. Iki šiol tėvystės atostogas tėčiai turėjo pasiimti per pirmus tris mėnesius po vaiko gimimo (Sodra, 2020). Lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos (2020) atliktas tyrimas parodė, jog trečdalis vyrų baiminasi išėjimas vaiko priežiūros atostogų neigiamai paveiks jų karjerą, tačiau tokių vyrų skaičius per pastaruosius penkis metus išaugo. Nors tėvystės atostogų sąlygos gerėja mėnesį trunkančiomis atostogomis Lietuvoje pasinaudoja dar tik kas antras tėtis (Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, 2020).

2.3 Vaiko priežiūros atostogos

Bendrame kontekste, vaiko priežiūros atostogų sąlygos Lietuvoje yra gana palankios. Tarkime, vidutinė vaiko priežiūros atostogų trukmė ES šalyse yra 87 savaitės, tačiau šis laikas gali variuoti nuo 18 savaičių iki dviejų metų ir net daugiau. (European Commission, 2020). Šalyse narėse skiriasi ne tik atostogų trukmė, bet ir pati skyrimo tvarka. Net keturiolikoje Europos Sąjungos valstybių galioja laisva šeimos apsisprendimo politika vieno iš tėvų išėjimo vaiko priežiūros atostogų klausimu (tėvai patys sprendžia kokios trukmės atostogas turės ir kuris iš tėvų jas pasiims. Tačiau, vieno iš tėvų neįsitraukimas atitinkamai trumpina bendrą atostogų laiką). Likusiose dvylikoje šalių, tėvystės atostogos yra individuali tėvų teisė, kuri negali būti daloma ar perleidžiama kitam iš tėvų, kol tuo tarpu dvejose šalyse narėse Švedijoje ir Portugalijoje, tėvystės atostogos susideda iš trijų dalių: tėčio, mamos ir bendru nutarimu dalinamo laiko (European Parliament, 2015). Skandinavijos šalyse (Švedijoje, Suomijoje, Norvegijoje, Islandijoje, Danijoje) galimybė išeiti vaiko priežiūros atostogų vyrams suteikiama jau nuo 1970. Tačiau, parengti modeliai nesulaukė tokio susidomėjimo, kokio buvo tikėtasi – vyrai vis dar vangiai ėjo vaiko priežiūros atostogų. Situacija pasikeitė, kai buvo įvestos kvotos. Techniškai jos tapo pagrindiniu instrumentu, skatinančiu tėčius eiti vaiko priežiūros atostogų (Rostgaard, Eydal 2015). Pagrindinė kvotų idėja visose šiaurės šalyse išlieka ta pati – sprendimas dalintis vaiko priežiūros atostogomis ar ne, nebepriklauso nuo tėvų valios, todėl tėčiams skiriamas laikas negali būti perimamas mamų. Vienintelis dalykas kuris skiriasi šalyse, tai kvotų trukmė bei lankstumas. Šiaurės šalių išsikeltas lyčių lygybės tikslas paskatino ir bendros tėvystės viziją, tačiau norint įtvirtinti šias idėjas, reikia visuomenės, kurioje vyrų poros, vienodai įsitraukiančios į darbo rinką ir besidalinančios su vaiko priežiūra susijusiais rūpesčiais (G'islason, S'imonard ottir, 2018). Bendrai šeimos politikos aspektą Skandinavijos šalyse sudaro šie pagrindiniai bruožai: vienoda parama abejiems dirbantiems tėvams suteikiant mokomas vaiko priežiūros atostogas bei tiesioginė parama. Apie šios vykdomos politikos sėkmingumą galime spręsti žvelgdami į

rezultatus: išaugo dirbančių moterų skaičius, gimstamumo rodiklis viršijo ES vidurkį, sąlyginai sumažėjo vaikų skurdas bei išaugo mažamečius vaikus prižiūrinčių vyrų skaičius (Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, 2011). Štai, tarkim, Islandija vadovavosi požiūriu, jog norint pasiekti absoliučią lyčių lygybę ir užtikrinti vienodas galimybes abejoms lytims, turi būti panaudojami visi šalies resursai. Šie ketinimai pasiekė savo tikslą: šalyje lyčių užimtumas darbo rinkoje skiriasi mažu atotrūkiu – 85,7% darbo rinkos sudaro dirbantys vyrai ir net 79,3% moterys. Be to, beveik pusė parlamentarių yra moterys (Statistics Iceland, 2020). Šiandien Islandija yra viena iš daugiausiai pagyry dėl savo modelio sulaukiančių šalių, daugelio tituluojama geriausia šalimi dirbti moteriai ir juokais vadinama feminisčių rojumi (G'islason, S'imonard ottir, 2018). Vaikų priežiūra taip pat yra viena iš sričių, kuriai skiriamas ypatingas dėmesys. 2000 metais Islandijoje drastiškai pasikeitė įstatymas reguliuojantis vaiko priežiūros atostogas. Dabar tėvai turi unikalią schemą – bendra atostogų trukmė yra devyni mėnesiai, iš kurių trys neperleidžiami mėnesiai priklauso kiekvienam iš tėvų, o likusieji trys gali būti dalinami bendru nutarimu. Tėčiai vidutiniškai pasiima atostogų 96 dienas, o moterys 182. Dar 2010 m. Europos Sąjunga, vadovaudamasi Šiaurės šalių patirtimi, priėmė direktyvą (2020), kuri numato pareigą visoms valstybėms numatyti tiek tėčiui, tiek mamai būtinus ir kitam tėvui neperleidžiamus vaiko priežiūros atostogų mėnesius. Tai reiškia, kad tiek vaiko tėtis, tiek mama bent po 2 mėnesius turėtų prižiūrėti savo mažylį – likusį laiką bus galima dalintis pagal šeimos poreikį.

Islandijos modelis daugelyje valstybių pristatomas kaip pavyzdinis, o ypatingai vakarų ir šiaurės Europos sąjungos valstybėse. Dar 2005 metais lygių galimybių kontrolieriaus tarnybos tyrimo dėl tėvų vaiko priežiūros atostogų metu analizavo politikų nuomones dėl Islandijos modelio pritaikymo Lietuvoje. Šio įstatymo įgyvendinimui pritarė mažiau nei pusė (34%) apklaustų politikų, o 40% susilaikė. Daugumos politikų nuomone, ši reforma nepaskatintų vyrų įsitraukti, o priešingai sukeltų dar daugiau rūpesčių. Turbūt todėl beveik pusė apklaustųjų pabrėžė, jog tokio įstatymo priimti Lietuvoje patys nesiryžtu, tačiau palaikytų kolegas, jei jie imtųsi iniciatyvos. Praėjus 16 metų, situacija šalyje palengva keičiasi. Atviros Sodros 2020 metų duomenimis, praėjusiais metais vaiko priežiūros išmokas gavo 28,8 tūkst. moterų ir 9,1 tūkst. vyrų. Nors vyrų, gaunančių vaiko priežiūros išmokas skaičius nuosekliai auga, tačiau didžioji dalis tų išmokų gaunama antraisiais vaiko priežiūros metais, kai galima ir dirbti, ir gauti 40% kompensuojamo darbo užmokesčio dydžio išmoką. Ši tendencija yra vertinama atsargiai, nes ne visi vyrai išėję vaiko priežiūros atostogų antraisiais vaiko priežiūros metais iš tiesų lieka namuose su vaikais. Neretu atveju vyrai ir toliau išlieka darbo rinkoje ir gauna išmoką, nors vaiką realiai prižiūri mama, seneliai arba samdoma auklė (Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, 2020). Todėl vyrauja prieštaringos nuomonės, ar anksčiau minėtos ES

direktyvos nuostatos dėl neperleidžiamų 2 mėn. vaiko priežiūros atostogų tėčiams sulauks pritarimo ir praktinio įgyvendinimo Lietuvoje. Šių metų birželio mėnesį, socialinės apsaugos ir darbo ministerija pristatė dvi alternatyvas, skatinančias vyrus įsitraukti į vaiko priežiūros atostogas. Pirmą alternatyvą: vaiko iki 24 mėnesių priežiūra, iš kurių 2 mėnesiai tėčiui ir 2 mamai. Šiuo laikotarpiu išmoka siektų 78 proc. nuo atlyginimo neatskaičius mokesčių. Likusiais mėnesiais, kol vaikui sukaks 12 mėnesių, būtų mokama 45 proc. atlyginimo dydžio išmoka, iki vaikui sukaks 24 mėnesiai – 25 proc. išmoka. Antra alternatyva – vaiko iki 18 mėnesių priežiūra, iš kurių 2 mėnesiai skiriami tėčiui, ir 2 mamai, tačiau išmokos didesnės. Šis laikotarpis būtų siektų 78 proc. atlyginimo dydžio, o likusiais mėnesiais, kol vaikui sukaks 18 mėnesių – 60 proc. nuo darbo užmokesčio. Ir nors buvo manyta, jog tėčių apsisprendimui eiti vaiko priežiūros atostogų įtakos turi finansinis veiksnys, visuomenės balsavimas parodė, jog gyventojai labiau palaikytų pirmąjį variantą, kuomet atostogų laikotarpis ilgesnis, o išmokos mažesnės (Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, 2020). Direktyvoje taip pat akcentuojama, kad valstybė turėtų atsižvelgti į tai, kad sėkmingas tėvų grįžimas į darbo vietą priklauso nuo kitų priemonių, tokių kaip prieinamų ir įperkamų vaiko priežiūros ir ilgalaikės priežiūros paslaugų. Įvedant 24 mėnesių, o ypač 18 mėnesių trukmės vaiko priežiūros atostogas, svarbu užtikrinti, kad joms pasibaigus tėvai turėtų galimybę iškart gauti kokybiškas ir prieinamas vaiko priežiūros paslaugas, pavyzdžiui pasinaudoti vaikų darželiais ir lopšeliais (Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, 2020).

3. Ikimokyklinio ugdymo prieinamumas

Anot Žalimienės, Lietuvoje, kaip ir ankstesniais metais, vis dar orientuojamasi ne į aktyvias priemones, o į finansinę paramą (Žalimienė, 2015). Profesinius ir šeimos įsipareigojimus derinti padedančios priemonės nėra pakankamos: susiduriama su vaikų priežiūros paslaugų ribotumu, ne visada palankiomis darbo formomis: neužtikrinamos lanksčios darbo valandos, darbas iš namų ar vaikų priežiūros centrai darbovietėse (Senkuvienė, 2017). I. Tandzegolskienės, E. Trepulės (2016) interviu su jaunomis šeimomis metu pastebėta, kad jaunos šeimos išties akcentuoja ne valstybės, o socialinę paramą ir jos trūkumus. Pabrėžiama nelanksti darželių registracijos sistema, specifinių darželių stoka vaikams su specialiaisiais ir specifiniais poreikiais, mokyklose besimokančiųjų pradinukų užimtumo atostogų metu stoka, neformalaus švietimo išplėtimo mokykloje ir popamokinių veiklų vaikams organizavimo poreikis. 2019 metų pabaigoje šalyje veikė 739 ikimokyklinio ugdymo įstaigos. Didžioji dalis įstaigų įsikūrusios didžiųjų šalies savivaldybių miestų teritorijose, iš jų tik 102 veikia kaimiškose vietovėse. Šiai dienai, šalies mastu užregistruotos 58 ikimokyklinio ugdymo įstaigos, turinčios specialios paskirties ugdymo grupes, o didžioji dauguma jų taipogi įsikūrusios

didžiosiose savivaldybėse (Lietuvos statistikos departamentas, 2019). Svarbu atkreipti dėmesį, jog yra vos kelios savivaldybės, kuriose vietų ikimokyklinio ugdymo įstaigose buvo mažiau, nei jas lankančių vaikų, iš jų Zarasų, Širvintų, Šilalės, Radviliškio ir Švenčionių rajonuose. Vaikų priežiūros lopšelių grupės 2019 metais šalyje lankė 44 proc. visų 1-2 metų amžiaus gyventojų. Nuo 2010 metų šis procentas išaugo dvigubai, o tai parodo, jog šių paslaugų poreikis kasmet sparčiai auga, o ypač kaimiškose vietovėse (Lietuvos statistikos departamentas, 2019). Šiuo metu Lietuva patenka į sąrašą šalių, kurios nėra pasiekusios Barselonos susitarimo, kurio vienas iš punktų yra užtikrinti, jog 33 proc. vaikų iki 3 metų gautų formalias vaiko priežiūros paslaugas. 2018 metais tokių vaikų Lietuvoje buvo vos 20,8 proc. (Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, 2020). Todėl yra tikslinga įvertinti vaiko priežiūros paslaugų poreikį ir prieinamumą Lietuvoje užtikrinant, kad paslaugų sistema būtų suderinta su priežiūros atostogų trukme. Tokiu būdu būtų užtikrintas spartus vyrų ir moterų įsiliejimas į darbo rinką.

Kai analizuojami jaunos šeimos poreikiai ir sudaromos palankios sąlygos dirbti pagal lankstų darbo grafiką ar galimybę susirgus vaikui dirbti iš namų, svarbiu aspektu tampa vadovo palaikymas bei parama ir nuolatinis dialogas su administracija (Senkuvienė, 2017; Tandzegolskienė, Trepulė, 2016). Tėvai taip pat akcentuoja, jog svarbu tiek vadovo palankus požiūris į šeimas, kurios turi mažų vaikų, tiek ir kolegų pagalba bei palaikymas. Taip pat pabrėžiamas ir infrastruktūros, kuri leistų atsivesti vaikus į darbovietę bei lankstesnių darbo formų trūkumas, pavyzdžiui, galimybė dirbti ne pilną darbo dieną ar nuotoliniu būdu. Per pastaruosius metus, lankstaus darbo grafiko poreikis išaugo, o ypač industrinėse valstybėse (Tandzegolskienė, Trepulė, 2016). Naujausi tyrimai rodo, jau didžioji dauguma jaunosios kartos atstovų norėtų turėti galimybę dirbti iš namų arba netradicinėmis darbo valandomis (Olivetti, Petrongolo 2017; Tandzegolskienė, Trepulė, 2016). Tačiau dėl tradicinių lyčių vaidmenų net ir lankstaus darbo grafiko lūkesčiai lytims yra formuojami skirtingai: vyrai lankstų grafiką dažniausiai naudoja pateisindami jiems keliamus darbdavio lūkesčius bei siekiant geresnių rezultatų ar darbo našumo intensyvumo, o tuo tarpu iš moterų yra tikimasi, jog lankstaus darbo grafikas padės derinti darbinį ir šeiminius įsipareigojimus. Tai dar labiau paskatina šeimos ir darbo derinimo konfliktą (Chung, Lippe, 2018).

Nors tėvai išreiškia lankstaus darbo formų ir ikimokyklinių paslaugų šeimoms poreikį, Lietuvoje vis dar orientuojamasi į finansinius instrumentus. C. Olivetti, B. Petrongolo (2017) atlikę išsamią longitudinalių tyrimų apžvalgą teigia, jog norint mažinti lyčių segregaciją šeimos ir darbinio santykių klausimu, svarbesniu rodikliu turėtų tapti ne vaiko priežiūros atostogų trukmė ar išmokų dydis, o būtent efektyvi paramos šeimai politika ir aktyvios priemonės, kurios padėtų derinti šias dvi sritis tarpusavyje.

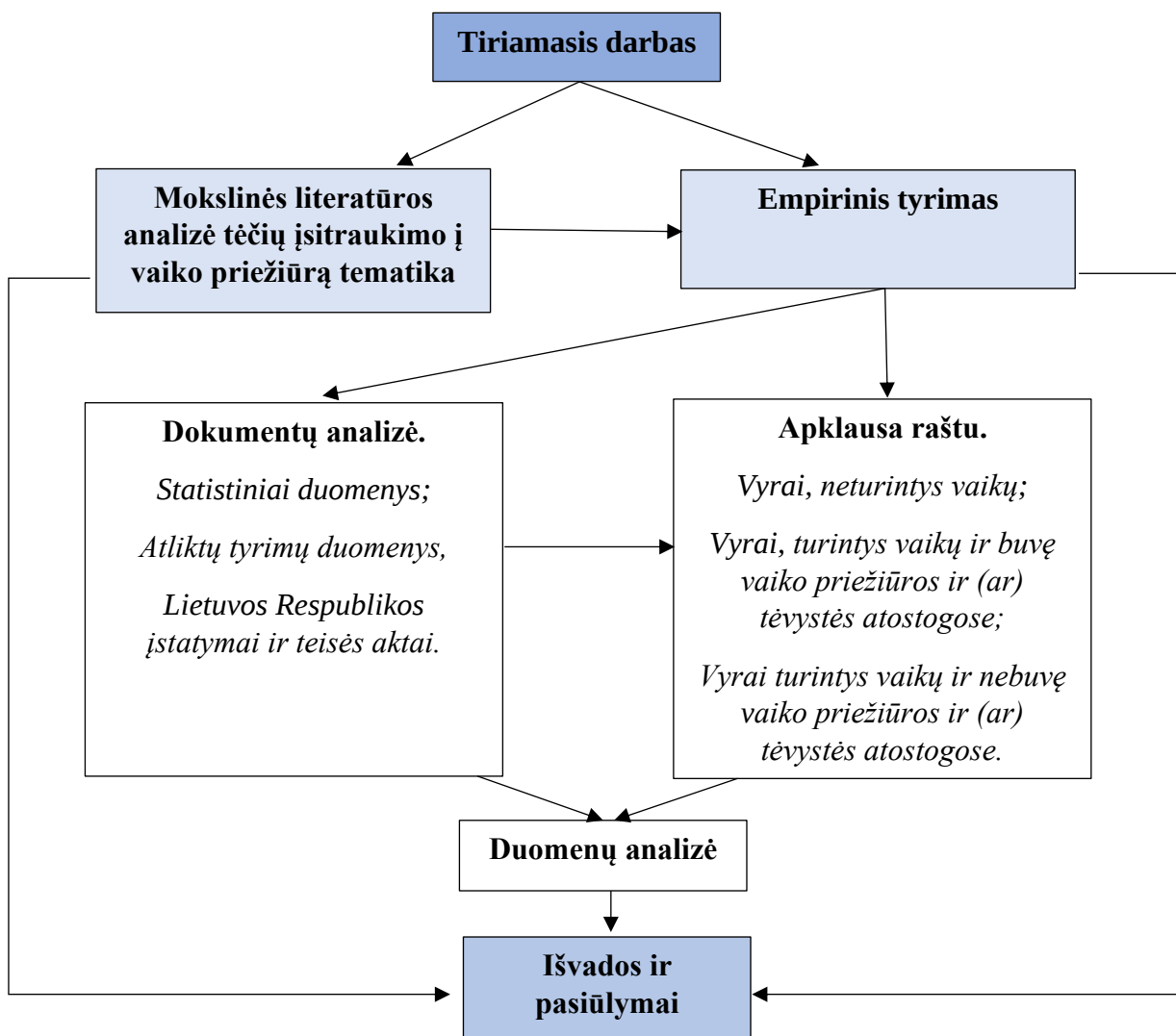
4. Tyrimo metodika

Tyrimo tikslas – įvertinti vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą.

Tiksliui pasiekti keliama šie uždaviniai:

- Įvertinti ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę ir prieinamumą Lietuvoje.
- Ištirti vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą Lietuvoje.
- Ištirti būsimų tėčių lūkesčius dėl vaiko priežiūros sistemos.

Tyrimo strategija. Pasirinkta tyrimo strategija numato tyrimo etapus, sąlygojanti empirinių duomenų surinkimo būdus ir tų duomenų interpretaciją.

1 pav. Tiriamojo darbo strategija

4.1 Tyrimo strategija

Kaip matyti 1 paveiksle, mokslinis tiriamasis darbas susideda iš dviejų dalių: mokslinės literatūros analizės ir empirinio tyrimo. Mokslinės literatūros analizė naudojama empirinių duomenų rinkimo pagrindimui. Vyrų ištraukimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą analizė gali būti atliekama dvejais lygiais: makro (valstybiniu) ir mikro (individo). Bakalauro baigiamajame darbe labiausiai orientuotasi į mikro lygmenį, tačiau neišvengiamai paliestas ir makro lygmuo. Toliau pateikiamas detalus empirinių duomenų rinkimo metodų argumentavimas.

Dokumentų analizė. Pirmajame tyrimo etape atlikta LR Vyriausybės patvirtintų dokumentų ir oficialiosios statistikos bei ankstesnių mokslinių tyrimų metu gauti rezultatai. Šio tyrimo metu atlikta santykinai nestruktūruota ir nekiekybinė dokumentų analizė, taip pat įvairių rūšių dokumentų paieška bei integravimas. Dokumentų analizėje naudoti pagrindiniai dokumentai pateikti 1 lentelėje.

Dokumento tipas	Metai	Pavadinimas
Statistiniai duomenys	2010-2019	Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas
	2020	Lyčių lygybės indeksas (EIGE)
	2020	Vaiko priežiūros išmokų gavėjai
LR įstatymai ir teisės aktai	1992	LR Konstitucija
	2000-2020	LR Ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas
Moksliniai tyrimai	2001	Stankūnienė, V., et al. Paramos šeimai politika: samprata ir patyrimas.
	2006	Jančaitytė, R. Palankios šeimai politikos įgyvendinimas Lietuvoje: problemos ir galimybės.
	2007	Navaitis, G. Požiūris į valstybės paramos šeimai veiksmingumą.
	2013	Belle, V. Paternity and parental leave policies across the in European Union

Dokumento tipas	Metai	Pavadinimas
	2015	Žalimienė, L. Šeimos paramos politika Lietuvoje: ar galime identifikuoti paradigminius pokyčius 1996-2013 metų laikotarpiu?
	2016	Tandzegolskienė, I., Trepulė, E., et al. Karjeros ir tėvystės derinimo galimybės – ką rodo atlikto tyrimo rezultatai?
	2018	Senkuvienė, K. Šeimos politikos problemos Lietuvoje: prieš tai buvusių tyrimų analizė.

1 lentelė. Pagrindiniai dokumentų analizėje naudoti dokumentai

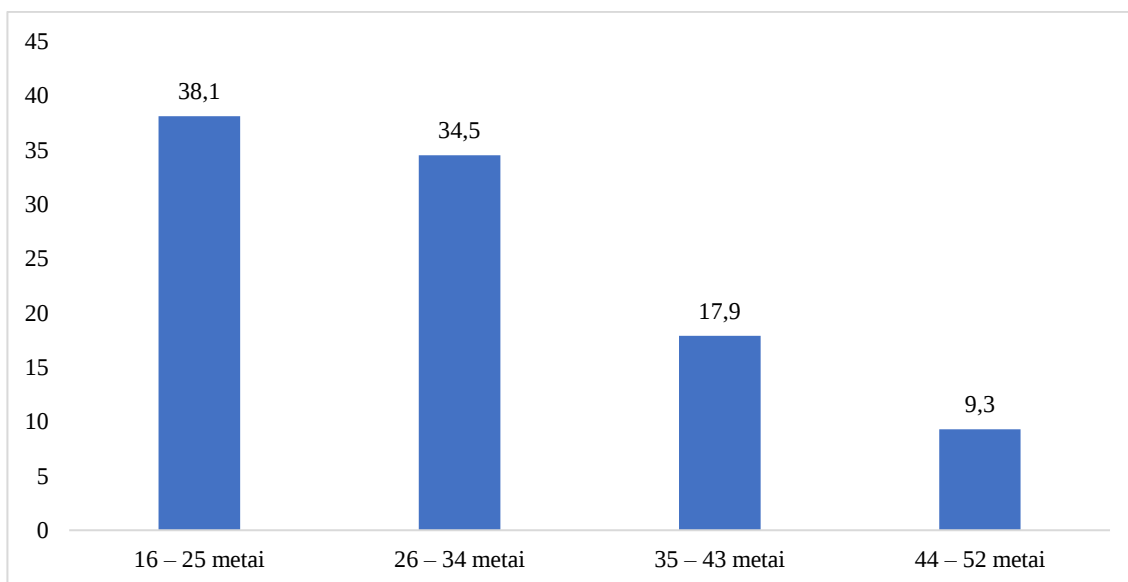
Nagrinėti teisės aktai susiję su šeimos ir vaiko priežiūros politikos reglamentavimu. Lietuvos Respublikos Konstitucija (1992) naudota apibrėžiant šeimos sąvoką, o ligos ir motinystės išmokų įstatymas – analizuojant išmokų tarifus ir trukmę. Statistiniai duomenys skirti šeimos instituto ir paramos jai pokyčių analizei, o Europos lyčių lygybės instituto (EIGE) tyrimo ataskaita leidžia palyginti lyčių šeimos ir darbo derinimo situaciją Europos šalių kontekste. Moksliniai tyrimai atspindi esamą situaciją ir pagrindines problemines sritis: lyčių vaidmenis šeimoje, darbdavių požiūrį, valstybės paramą šeimai, ikimokyklinių paslaugų nepakankamumą.

Tyrimo tipas ir instrumentas. Analizuojant vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą Lietuvoje, atlikta detali dokumentų, mokslinės literatūros ir statistikos analizė, siekiant nustatyti teisės aktų reglamentuojamą ir esamą palankios šeimai politikos priemonių taikymo situaciją bei svarbiausias vyrų įsitraukimo į vaiko priežiūrą kliūtis. Tikslui pasiekti atliktas kiekybinis tyrimas, nes pasak B. Bitino (2006), tai yra vienintelis patikimas socialinių reiškinių pažinimo būdas.

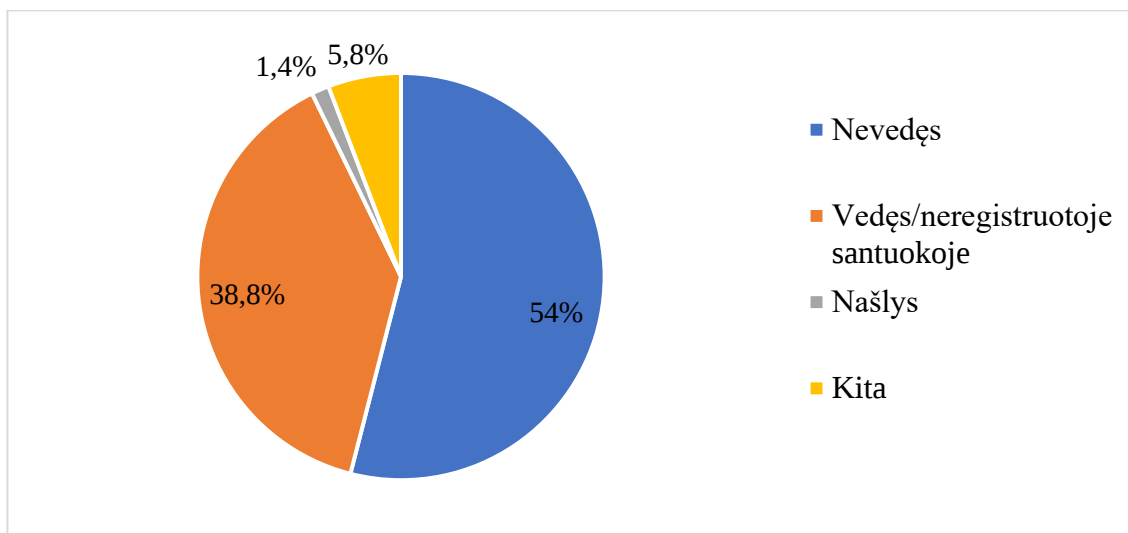
Siekiant išsiaiškinti vyrų įsitraukimą į apmokamą vaiko priežiūros sistemą, buvo pasirinktas anketinės apklausos metodas. Kai kurie šaltinių analizės metu gauti rezultatai panaudoti klausimyno sudarymui. Tyrimas buvo atliekamas anketavimo metodu – t.y. internetinės apklausos metodu. Kadangi struktūruotose apklausose paprastai klausiama pagal iš anksto numatytus klausimus ir pateikiami iš anksto nustatyti atsakymų variantai, siekiant įsigilinti į respondentų patirtis buvo naudojami ir atviri klausimų variantai. Klausimyną sudaro trys blokai: klausimai visiems vyrams; klausimai vyrams, turintiems vaikų, tačiau neįsitraukusiems į vaiko priežiūros sistemą; klausimai vyrams, turintiems vaikų ir aktyviai dalyvaujantiems apmokomoje vaiko priežiūros sistemoje. Į

tyrimą įtraukti ir dar tik būsimi tėčiai, nes yra siekiama ištirti, kaip kinta vyrų požiūris į tėvystę ir vaikų priežiūrą. Iš viso klausimyną sudaro 30 klausimų.

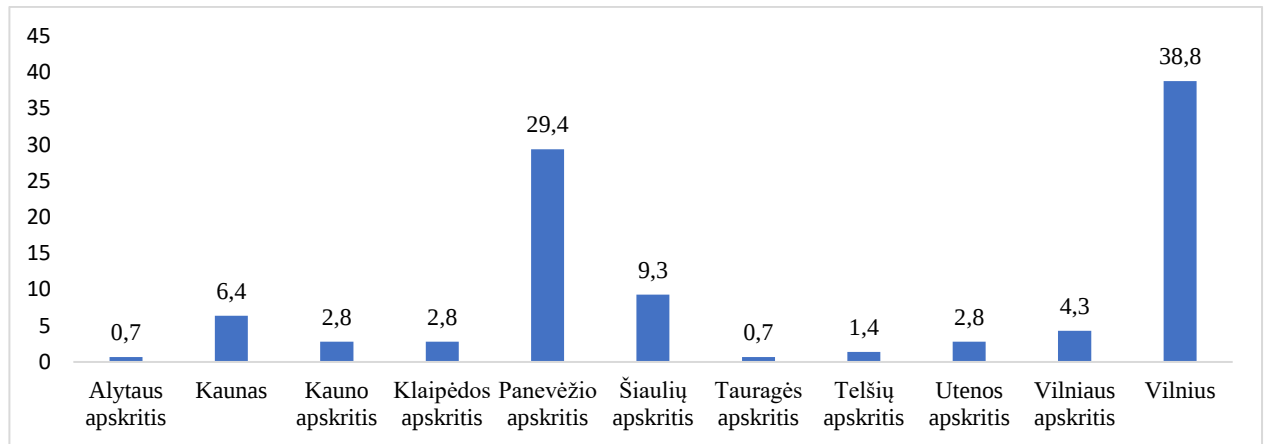
Tyrimo imtis ir organizavimas. Respondentai tyrimui atrinkti tikslinės netikimybinės imties metodu, todėl būtina pažymėti, kad gauti tyrimo rezultatai nebūtinai turi atspindėti visą populiaciją. Šios atrankos privalumas yra toks, kad ji leidžia į imtį įtraukti tuos asmenis, kurie atitinka reikalingas charakteristikas, ir leidžia tyrėjui nustatyti, kas yra tikslinė grupė. Kadangi yra siekiama, patyrinėti esamų ir būsimų tėčių požiūrio kaitą ir įsitraukimą į apmokomą vaikų priežiūros sistemą, svarbu užtikrinti, kad būtų pasiekta kuo platesnė auditorija, todėl anketa platinta tikslinėse forumuose, grupėse ir socialiuose tinkluose. Apklausa vykdyta kovo 7 – 28 dienomis. Iš viso tyrime dalyvavo 139 vyrai nuo 16 iki 52 metų, didžiąja dalimi nevedę. Respondentai pagal amžių suskirstyti į keturias grupes. Didžiausias respondentų aktyvumas užfiksuotas 16 – 25 ir 26 – 34 metų amžiaus grupėse.

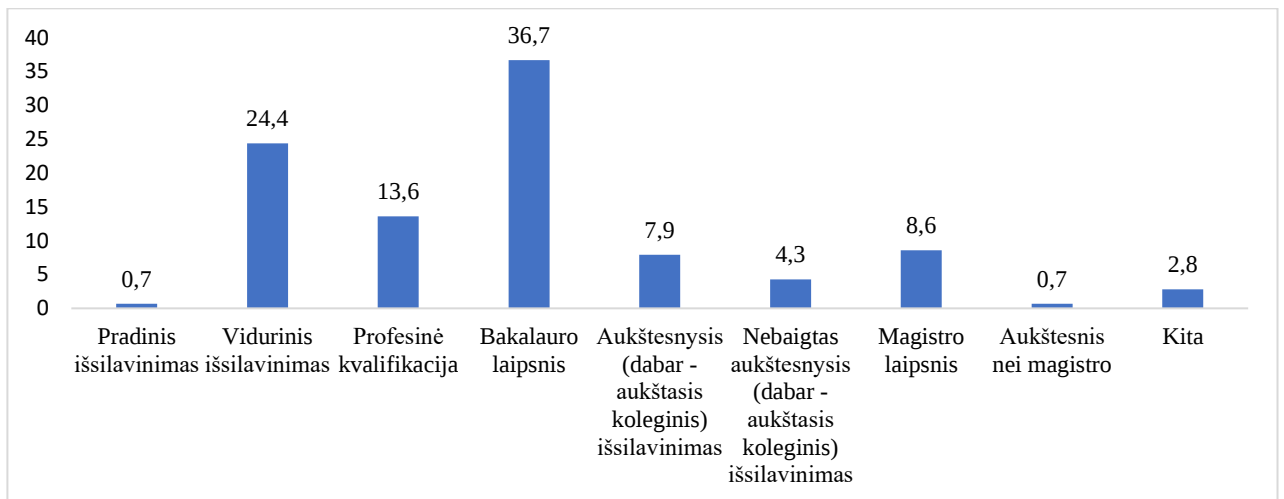
2 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal amžių (proc.)

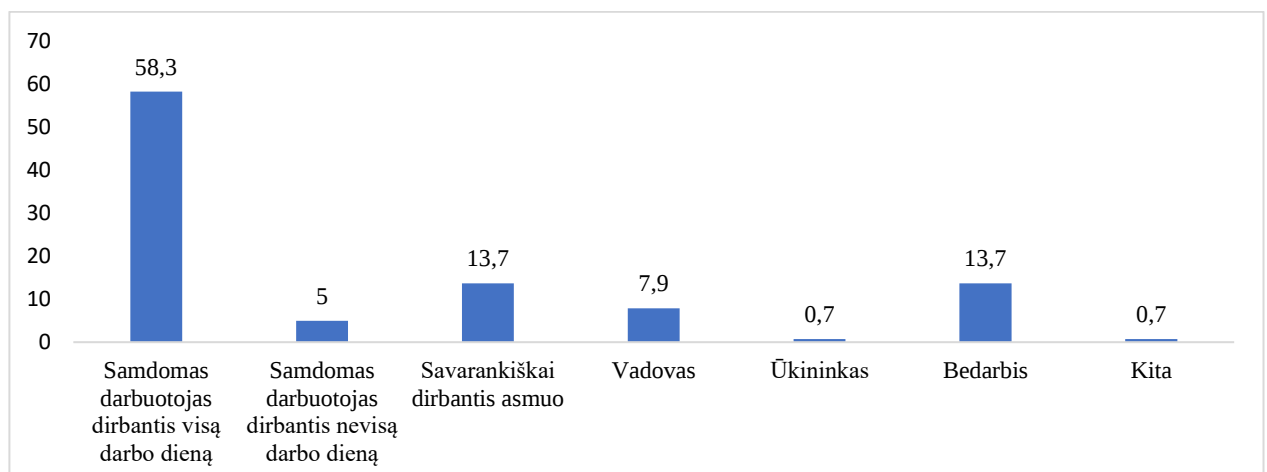
3 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal šeiminių padėtį.

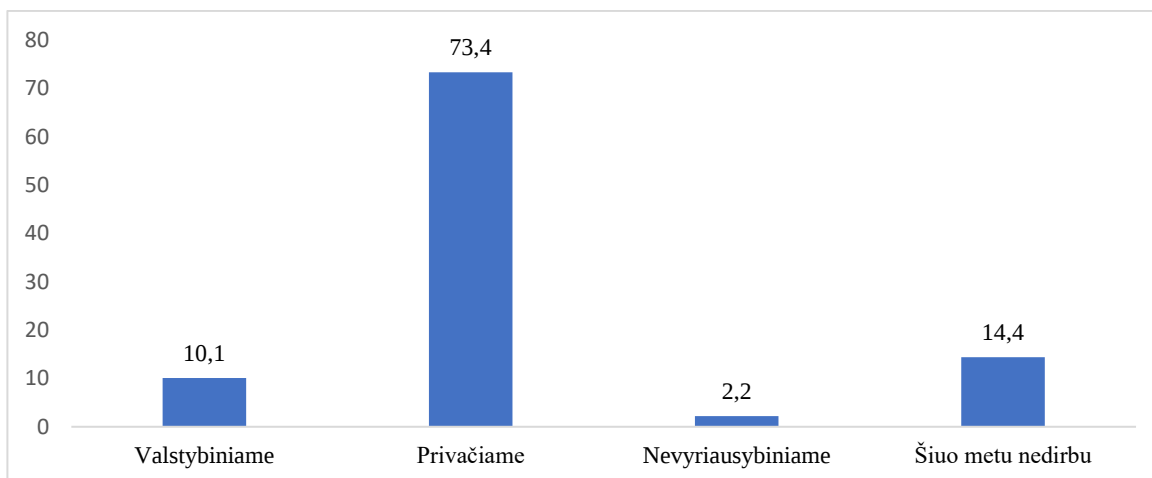
4 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą (proc.).

5 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal išsilavinimą (proc.).

6 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal ekonominio aktyvumo (veiklos) pobūdį (proc.).

7 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal užimtumą sektoriuose (proc.).

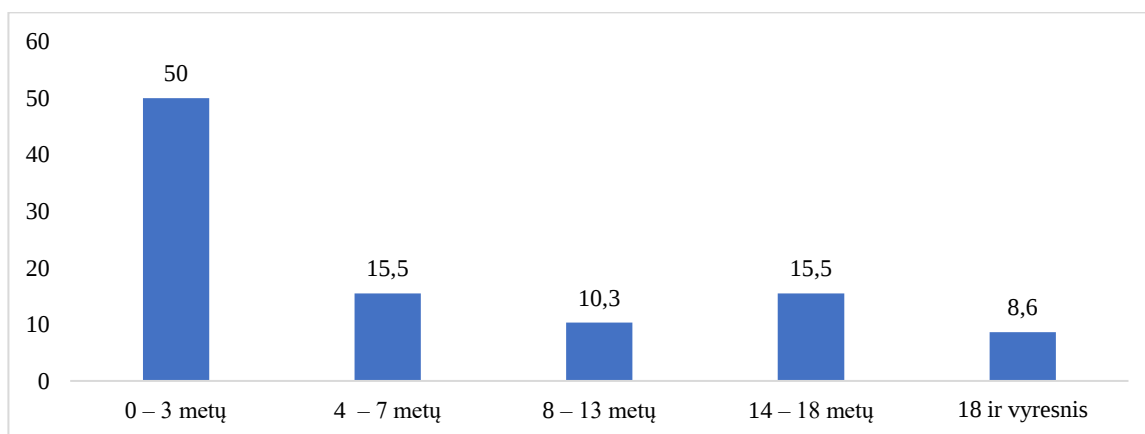
Atsižvelgiant į tyrimo uždavinius, apklausos metu buvo klausiama apie respondentų darbinę ir šeiminę padėtį, nuomonę apie ikimokyklinio ugdymo paslaugų kokybę ir paramos šeimai politiką. Taipogi buvo siekiama išsiaiškinti, koks yra pareigų pasidalinimas namuose ir vyrų įsitraukimas į apmokomą vaiko priežiūros sistemą (žr. 1 priedą).

Duomenų analizė. Tyrimo metu gauti rezultatai analizuojami kiekybine analize paremta statistinių rodiklių skaičiavimais ir įvertinimais. Duomenis statistiškai apdoroti ir grafiškai pateikti naudotasi SPSS 16.0 versijos (Statistical Package for the Social Sciences) programiniu paketu bei Microsoft Office Excel 2007 programa.

5. Tyrimo rezultatai

Kadangi tyrimas suskirstytas į tris blokus: klausimus būsimiems tėčiams; klausimus vyrams, turintiems vaikų, tačiau neįsitraukusiems į vaiko priežiūros sistemą bei klausimus vyrams, turintiems vaikų ir aktyviai dalyvaujantiems apmokamoje vaiko priežiūros sistemoje, atsakymai bus analizuojami dvejais blokais, atskirą dėmesį skiriant vyrams turintiems vaikų.

Tyrimo dalyvavo 139 vyrai, iš kurių kiek daugiau nei pusė būsimi tėčiai (58,3 proc.) ir jau esami (41,7 proc.). Kaip matyti iš pateiktų rezultatų, daugiausiai tėčių augina atžalas, kurių jauniausiam 0 – 3 metų. Tai padės iš arčiau pažvelgti ir tiksliau įvertinti teikiamų paslaugų šeimoms kokybę.

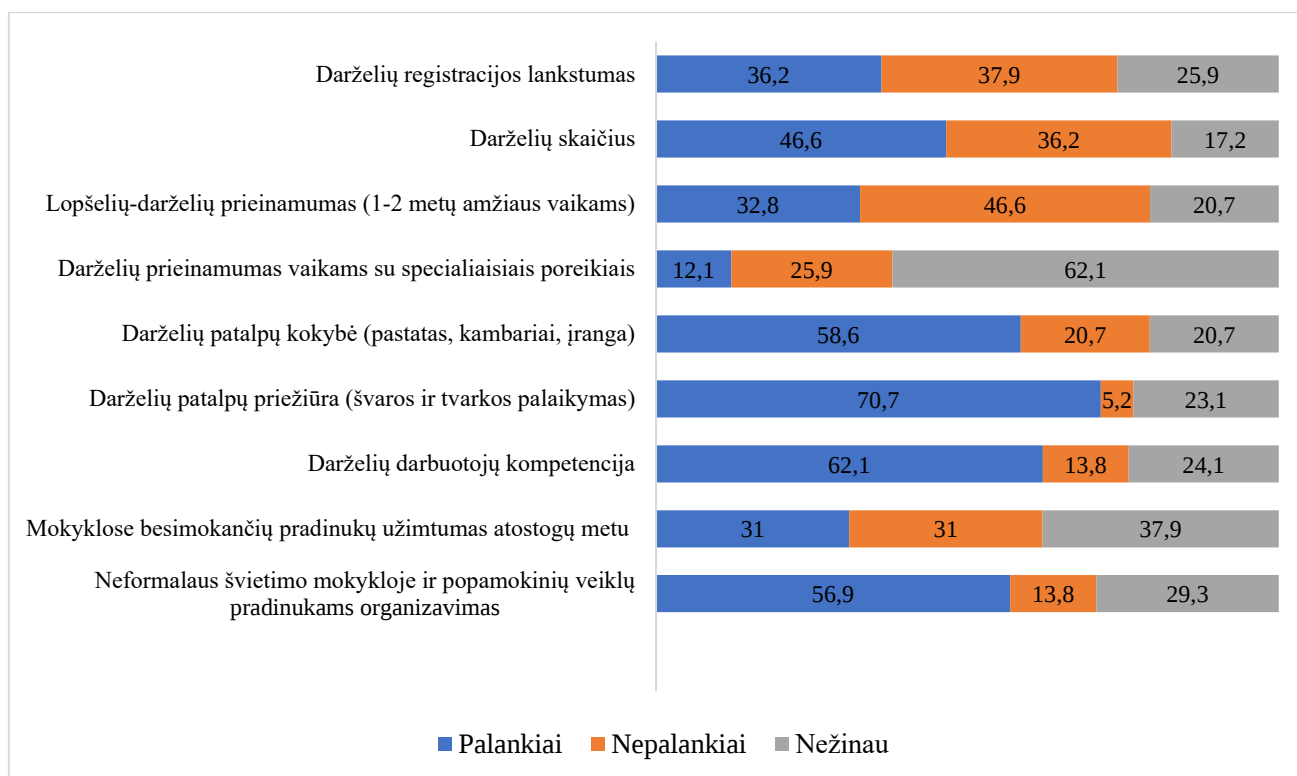
8 pav. Respondentų pasiskirstymas pagal jauniausios atžalos amžių (porc.)

5.1 Tėčių, auginančių mažamečius vaikus vertinimai

5.1.1 Ikimokyklinių paslaugų kokybė ir prieinamumas

Tėčių buvo paprašyta įvertinti ikimokyklinių paslaugų Lietuvoje kokybę (9 pav.). Geriausiai įvertintos sritys – darželių patalpų priežiūra ir kokybė bei darbuotojų kompetencija, o prasčiausiai lopšelių-darželių prieinamumas (1-2 metų amžiaus vaikams), darželių registracijos lankstumas ir skaičius. Iš to galime daryti prielaidą, jog teikiamos paslaugos yra gana kokybiškos, tačiau jų skaičius yra nepakankamas, stokojama ir specifinių darželių. Į klausimą dėl darželių vaikams su specialiaisiais poreikiais, daugiau nei pusė respondentų atsakė nežinantys ir tik 12 proc. šias paslaugas įvertino palankiai. Toks didelis skaičius tėčių, nežinančių ir nepalankiai vertinančių šias paslaugas, gali reikšti, jog tėčiai nėra susidūrę su tokiais darželiais, nes jų gretimoje aplinkoje

paprasciausiai nėra. Daugiausiai palankiai šias paslaugas įvardinusių respondentų gyvena didžiosiose šalies savivaldybėse.

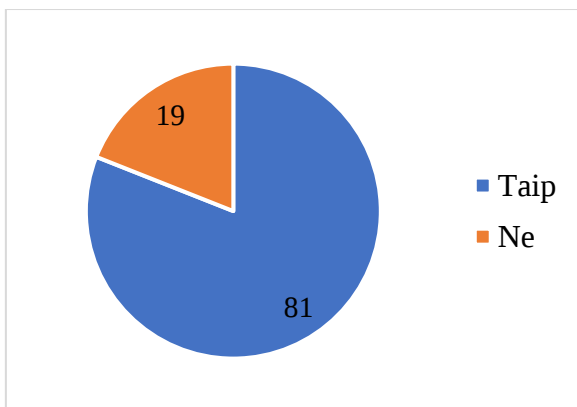

9 pav. Kaip Jūs vertinate šias paslaugas, šeimoms auginančioms vaikus (proc.)

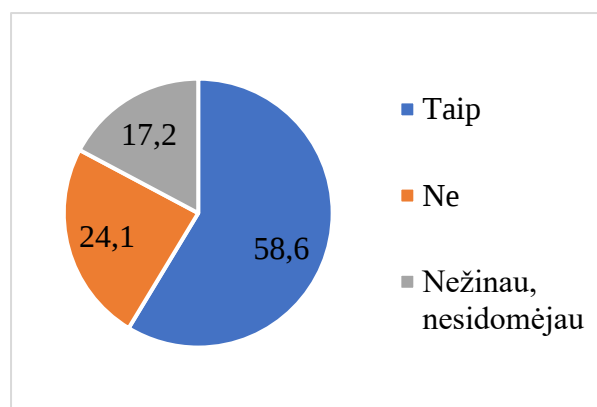
Dėl mokyklose besimokančių pradinukų užimtumo nuomonės pasidalino po lygiai, tačiau didesnė dalis respondentų atsakė nežinanti/negalinti įvertinti šių paslaugų kokybės ir beveik ketvirtadalis tėvų negali pakomentuoti neformalaus švietimo mokykloje ir popamokinių veiklų pradinukams organizavimo. Tai signalizuoja, jog šių paslaugų yra suteikiama nepakankamai arba tėvai apie tai nėra informuojami. Apie paslaugų nepakankamumą galime spręsti ir iš to, jog į klausimą „Ar Jums yra tekę samdyti auklę“ daugiau nei trečdalis tėvų (63,8 proc.) atsakė teigiamai.

5.1.2 Tėvystės atostogos

Į klausimą „Ar Jūs žinote apie 1 mėn. tėvystės atostogų galimybę dirbantiems tėčiams“ neigiamai atsakė net 19 proc. respondentų (10 pav.) ir tik kiek daugiau nei pusei šios atostogos priklausė, kai jie augino savo jauniausią atžalą (11 pav.). Panašus procentas (17,2 proc.) tėčių apie jas nežinojo arba jomis nesidomėjo.

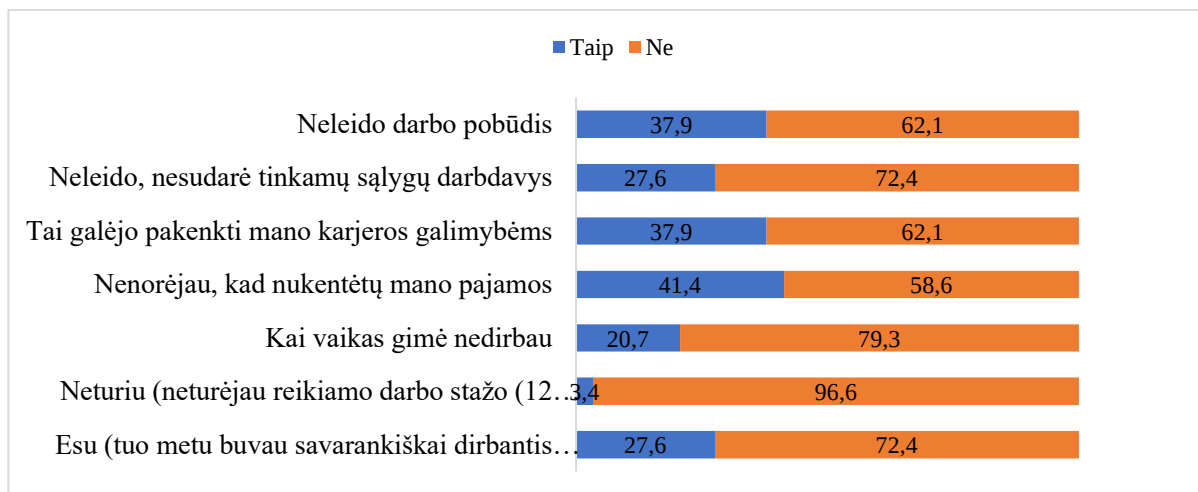

10 pav. Ar Jūs žinote apie 1 mėn. atostogų galimybę dirbantiems tėčiams (proc.)

11 pav. Ar tėvystės atostogos Jums priklausė, kai auginate savo jauniausią vaiką (proc.)

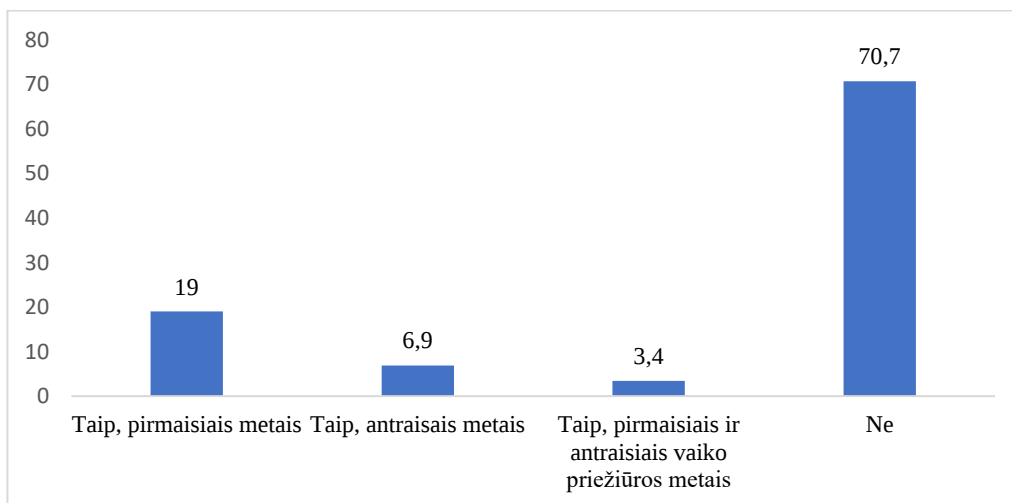
Įdomu yra tai, jog tėvystės atostogų ėjo lygiai pusė respondentų, beveik visi, kurie apie tėvystės atostogas žinojo ir jomis domėjosi (šioje vietoje yra svarbu pabrėžti, jog tai yra jaunesni tėčiai, kurie mažamečių vaikų susilaukė po 2006 metų įstatymo pataisos). Iš to galime matyti, jog visgi tėčiai yra linkę išeiti tėvystės atostogų. Ir nors beveik visi respondentai (96,6 proc.) tuo metu turėjo reikiamą darbinį stažą ir net 79,3 proc. tuo metu dirbo, į klausimą „Kodėl nepasinaudojote tėvystės atostogomis“, tėčiai nepasinaudoję šia galimybe įvardino šias pagrindines priežastis: „tai galėjo pakenkti mano karjeros galimybėms“ ir „nenorėjau, kad nukentėtų mano pajamos“. Prie kitų priežasčių tėčiai nurodė tokias priežastis „nebuvo poreikio“ bei „dirbau užsienyje“. Tai parodo, jog sprendžiant išėjimo tėvystės atostogų klausime dominuoja ir finansinis veiksnys.

12 pav. Kodėl nepasinaudojote tėvystės atostogomis (proc.)

5.1.3 Vaiko priežiūros atostogos

Į klausimą „Ar žinojote apie vaiko priežiūros atostogų galimybę dirbantiems tėčiams iki vaikai sueis vieneri arba dveji metai“ teigiamai atsakė 70,7 proc. apklausoje dalyvavusių respondentų, tačiau tėvystės atostogų išėję buvo vos daugiau nei trečdalis, iš kurių didžioji dauguma pirmaisiais vaiko priežiūros metais – penkis kartus mažiau nei pirmaisiais bei antraisiais vaiko priežiūros metais. Ši tendencija gali būti aiškinama tuo, jog tėčiai gimus vaikui nori daugiau laiko praleisti su naujagimiu bei pagelbėti savo partnerėms.

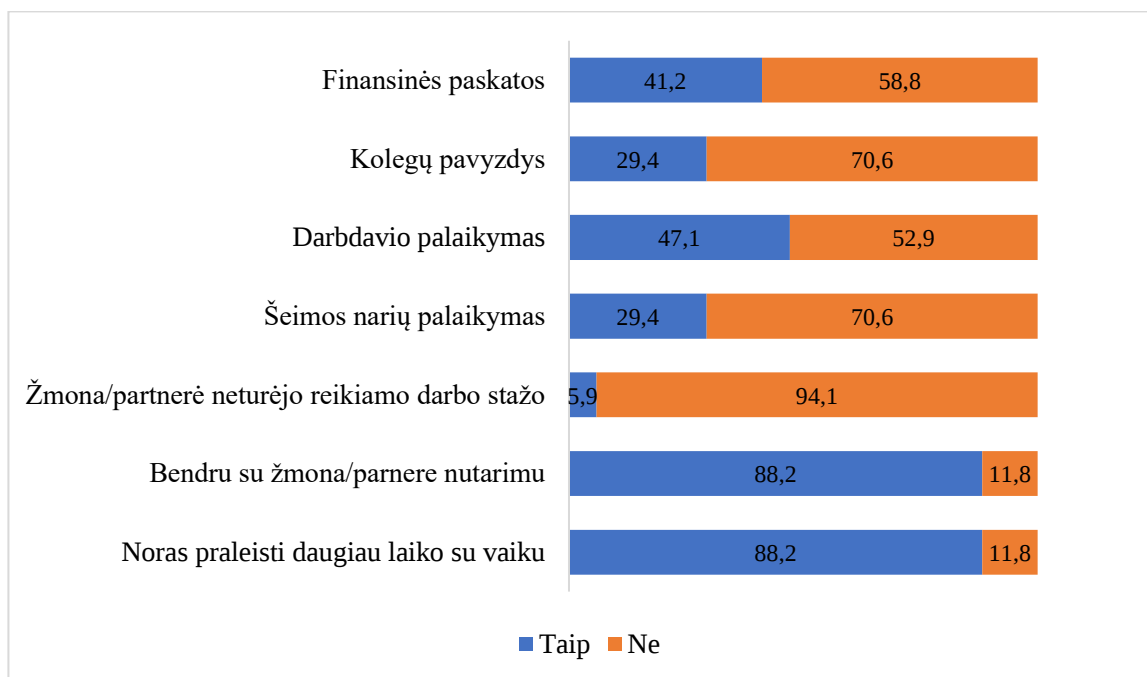

13 pav. Ar buvote išėjęs vaiko priežiūros atostogų (proc.)

Paklausus apie priežastis lėmusias išėjimą vaiko priežiūros atostogų (14 pav.), tėčiai kaip pagrindinius veiksnius įvardino norą praleisti daugiau laiko su vaiku bei bendrą su partnere

sutarimą. Paprašius įrašyti kitas priežastis, net trys respondentai pažymėjo, jog jų sprendimui įtakos daugiausiai turėjo „noras praleisti daugiau laiko su šeima“ bei „pasidalinti atsakomybe ir krūviu su žmona“. Tai parodo, jog šeimos yra vis labiau linkusios dalintis ruošos darbais ir atsakomybėmis namų ūkyje tarpusavyje, vaikų priežiūra yra ne išimtis. Sprendžiant išėjimo klausimą, kolegų pavyzdys ir šeimos narių palaikymas įtakos turėjo vos daugiau nei ketvirtadaliui respondentų. Tai parodo, jogėjimas tėvystės atostogų yra daugiau sąmoningas sprendimas, kurį bendru nutarimu priima šeima. Daugiau įtakos turi darbdavio palaikymas. Šį atsakymą pasirinko beveik pusė (47,1 proc.) respondentų. Šį veiksnį, kaip svarbų sprendžiant vaiko priežiūros atostogų išėjimo klausimą, išskyrė ir Tandzegolskienės ir Trepulės (2016) tyrimo metu apklausti respondentai.

Finansinės paskatos taip pat gana svarbus veiksnys. Kiek mažiau nei pusė respondentų pasirinko finansines paskatas kaip apsisprendimo priežastį. Paprašius įvardinti kitas priežastis, respondentai pažymėjo, jog jų sprendimui įtakos turėjo ir noras „pailsėti nuo nesibaigiančio darbų srauto <...>“ ir tai, jog „labiau apsimokėjo“.

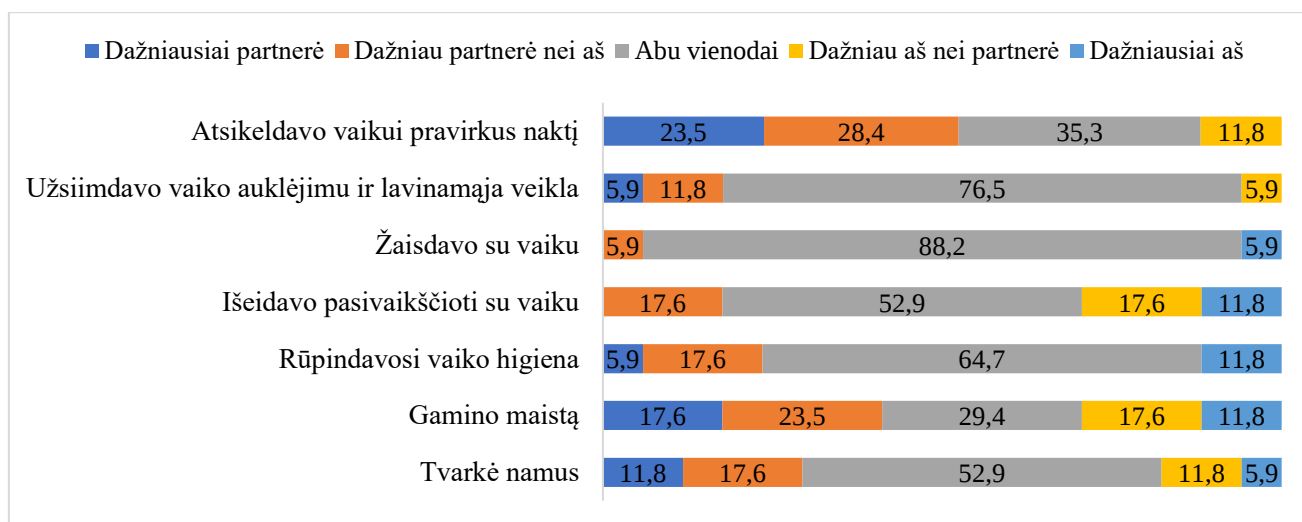

14 pav. Kokie veiksniai lėmė Jūsų apsisprendimą išeiti vaiko priežiūros atostogų (proc.)

Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti ir kaip tarpusavyje vyksta namų ir vaikų priežiūros darbai. Tėčių buvusių vaiko priežiūros atostogose buvo paprašyta nurodyti, kaip išvardintas pareigas (namų tvarkymą, maisto gaminimą, rūpinimąsi vaiko higiena, jo auklėjimu ir laisvalaikiu) skirstosi tarpusavyje: dažniau partnerė, vyras, ar abu vienodai. Santykinai didelė dalis respondentų teigė, jog

noras pagelbėti sutuoktinei bei praleisti daugiau laiko su vaiku buvo viena pagrindinių išėjimo vaiko priežiūros atostogų priežasčių, tačiau štai kaip pasiskirstė gauti atsakymai (15 ir 16 pav.)

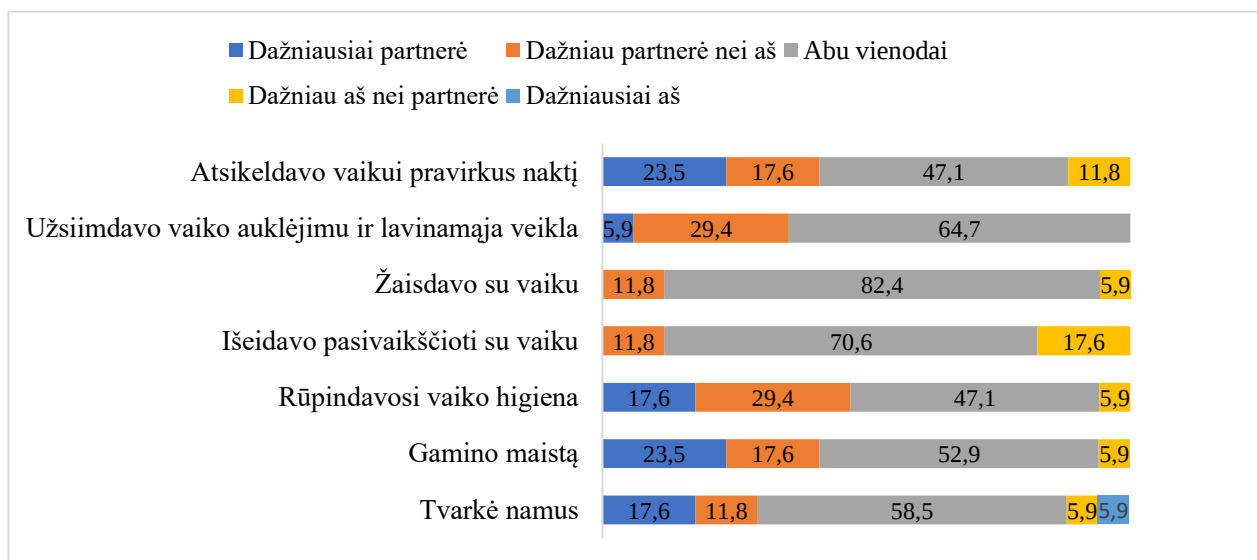
Kaip matyti, būdami vaiko priežiūros atostogose vyrai su partnere dažniausiai dalindavosi pareigomis, kurios daugiau susijusios tiesiogiai su vaiko priežiūra ir nereikalauja nuolatinio atsidavimo: užsiimdavo vaiko auklėjimu ir lavinamąja veikla, išeidavo pasivaikščioti, žaisdavo su juo, rūpinosi higiena bei tvarkė namus. Ir nors daugumą darbų tėvai dalinasi tarpusavyje, vienintelė veikla, į kurią tėčiai įsitraukdavo santykinai dažniau nei mamos, yra pasivaikščiojimai su vaiku. Nors gana didelė dalis vyrų įvardijo, jog prižiūrėdami vaiką gamino maistą, vis tik jų partnerėms šis darbas tekdavo dažniau. Jos dažniau rūpindavosi vaiko higiena, užsiimdavo auklėjimu ir lavinamąja veikla, dažniau tvarkydavo ir namus. Lygiausiai partneriai dalindavosi laiku praleistu žaidžiant su vaiku, o nelygiausiai – laiku, kai tekdavo atsikelti vaikui pravirkus naktį (moterims kone perpus dažniau tekdavo ši atsakomybė).

15 pav. Jums būnant vaiko priežiūros atostogose, Jūs, ar Jūsų partnerė dažniau atlikdavo šias pareigas (proc.)

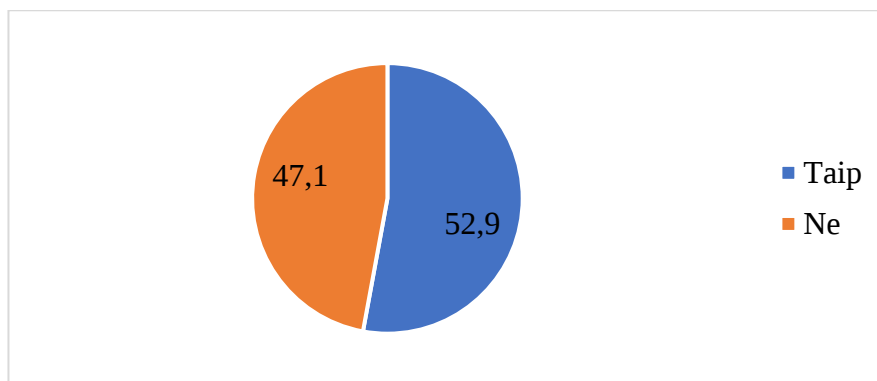
Įdomu pastebėti, kaip pasikeitė darbų pasidalijimas namuose, kai vaikai paaugo (po vaiko priežiūros atostogų). Nors dalis pareigų kurias partneriai dalinasi tarpusavyje, išliko santykinai didelė, absoliučiai visose kategorijose išaugo moterų įsitraukimas, ypač pokytis pastebimas vaiko auklėjimo ir maisto gaminimo srityse. Respondentai teigia, jog jų atžaloms paaugus, su partnere dažniau dalindavosi maisto gaminimo, pasivaikščiojimo, auklėjimo bei žaidimo su vaiku atsakomybėmis. Tačiau šioje vietoje svarbu pastebėti, jog šias pareigas vyrai pažymėjo atliekantys atitinkamai rečiau, nei būdami vaiko priežiūros atostogose. Vienintelė sritis, kurioje vyrai pažymėjo

įsitraukiantys dažniau nei jų partnerės, yra namų tvarkymas, tačiau moterų, užsiimančių namų tvarkymu, skaičius taipogi lygiagrečiai išaugo.

16 pav. Jūsų vaikams paaugus, Jūs, ar Jūsų partnerė dažniau atlikdavo šias pareigas (proc.)

Tėčiams būnant vaiko priežiūros atostogose, net 47,1 proc. partnerių tuo pačiu metu nedirbo (17 pav.). Dauguma jų (87,5 proc.) pirmaisiais vaiko priežiūros metais. Šioje vietoje svarbu turėti omenyje, jog būtent dauguma tėčių vaiko priežiūros atostogose buvo taipogi pirmaisiais vaiko priežiūros metais.

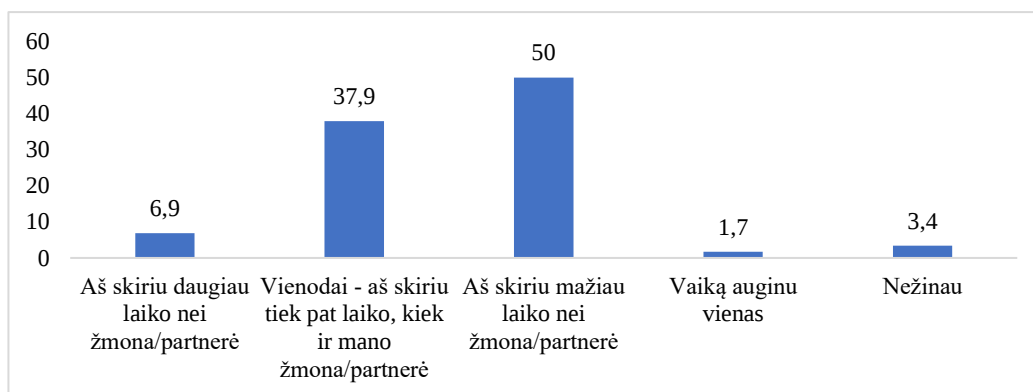

17 pav. Ar Jums būnant vaiko priežiūros atostogose Jūsų partnerė tuo pat metu dirbo (proc.)

Pastaba: atsakymui į klausimą „Ar Jums būnant vaiko priežiūros atostogose Jūsų partnerė tuo pat metu dirbo“ buvo pateikti 3 atsakymo variantai: Taip, ne ir vaiką auginu vienas. Nei vienas respondentas nenurodė auginantis vaiką vienas.

Įdomu, jog paklausus visų respondentų turinčių vaikų (tiek buvusių vaiko priežiūros atostogose, tiek ne), net pusė prisipažino, jog vaikų priežiūrai skiria mažiau laiko nei jų žmona ar partnerė. Kiek daugiau nei trečdalis prisipažino skiriantys vienodai laiko su savo partnere, ir tik 6,9 proc. teigė, jog skiria daugiau laiko nei jų partnerė (18 pav.). Apibendrinus galima teigti, jog

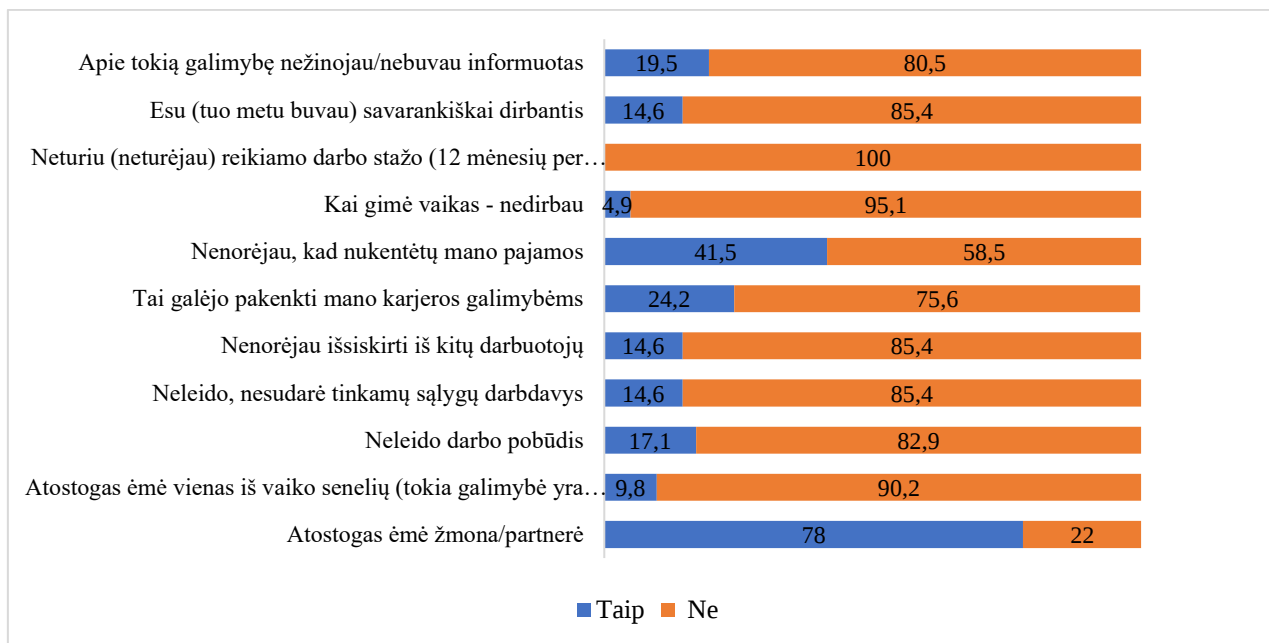
praktikoje mama vis dar atsakinga už vaikų priežiūrą ir turi laviruoti tarp šeimos ir darbo įsipareigojimų. Nors tėčiai nori praleisti daugiau laiko su vaiku, dažniausiai įsitraukia į veiklas susijusias su vaikų auklėjimu ir laisvalaikiu, o namų ruošos darbai ir kasdinių darbų atlikimas (rūpinimasis vaiko higiena, maisto ruošimas) tenka daugiau moteriškai lyčiai.

18 pav. Ar Jūs savo vaiko/vaikų priežiūrai skirate daugiau/mažiau ar tiek pat laiko, kiek ir Jūsų žmona/partnerė (proc.)

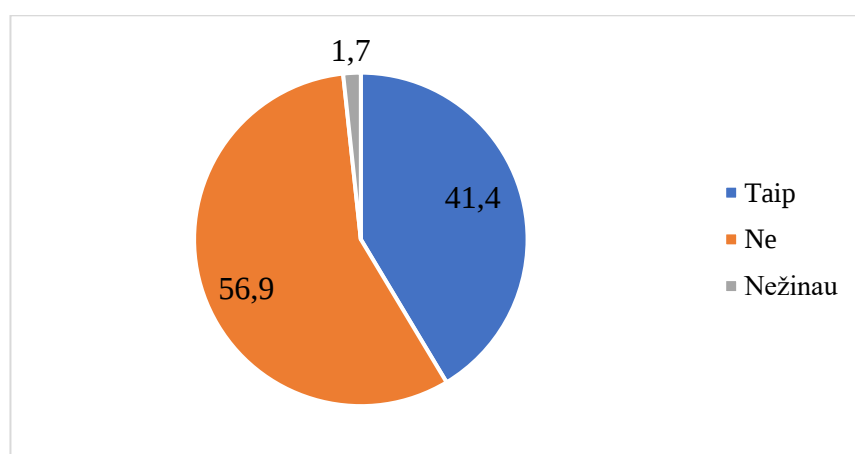
Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti, kokios priežastys lėmė respondentų sprendimą neišėiti vaiko priežiūros atostogų. Tėčių, nebuvusių vaiko priežiūros atostogose, buvo paprašyta nurodyti tam įtakos turėjusius veiksnius. Ir nors absoliučiai visi respondentai teigė turėję reikiamą darbo stažą kai gimė jų jauniausia atžala, didžioji dauguma respondentų pažymėjo, jog vaiko priežiūros atostogų nėjo, nes su vaiku liko jų partnerė (78 proc.) arba seneliai (9,8 proc.), o santykinai didelis skaičius (net 19,5 proc.) respondentų apie tokią galimybę teigė nežinoję ir/ar nebuvę informuoti.

Socialinė įtaka taip pat išskirta kaip svarbi priežastis. Net 14,6 proc. respondentų teigė, jog jų sprendimui įtakos turėjo ir kolegų pavyzdys. Tokia pati dalis respondentų pažymėjo, jog darbdavys nesudarė tinkamų sąlygų, ir net 17,1 proc. to padaryti neleido darbo pobūdis.

19 pav. Dėl kokių priežasčių pasirinkote neišeiti vaiko priežiūros atostogų (proc.)

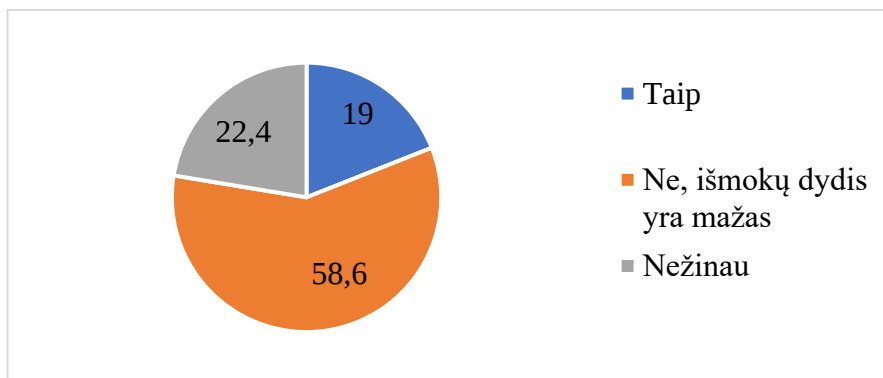
Nagrinėjant gautus duomenis darosi akivaizdu, jog finansinis veiksnys taipogi turi įtakos priimant sprendimą. Respondentai pažymėjo baimę dėl pajamų ir karjeros galimybių nukentėjimo kaip vienus iš pagrindinių veiksnių. Įdomu, jog paklausus visų respondentų turinčių vaikų (tiek buvusių vaiko priežiūros atostogose, tiek ne), net 41,4 proc. pažymėjo, jog jų partnerės finansinė padėtis turėjo įtakos sprendimui dėl vaiko priežiūros atostogų (20 pav.).

20 pav. Ar Jūsų sprendimui dėl vaiko priežiūros atostogų turėjo įtakos partnerės finansinė padėtis (proc.)

Kad finansinis veiksnys turi įtakos apsisprendimui išeiti vaiko priežiūros atostogų parodo ir respondentų nuomonė dėl išmokų dydžio. Į klausimą „Ar Jus tenkina vaiko priežiūros

atostogų išmokų dydžiai“, daugiau nei pusė visų tyrime dalyvavusių respondentų atsakė nesutinkantys, jog išmokų dydžiai yra pakankami ir maždaug ketvirtadalis negalėjo atsakyti į šį klausimą.

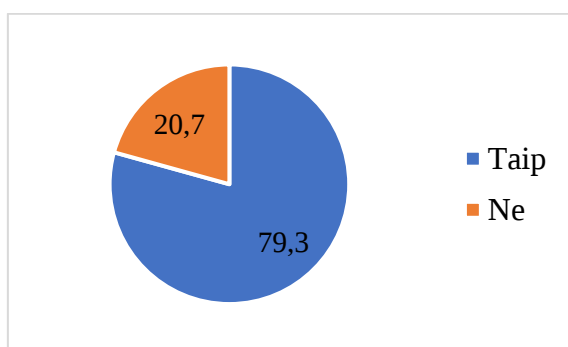

21 pav. Ar Jus tenkina vaiko priežiūros atostogų išmokų dydžiai (proc.)

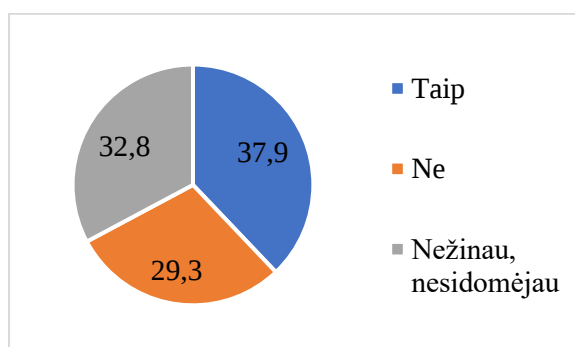
5.1.4 Tėvadieniai

Tyrimo metu buvo siekiama sužinoti, kiek respondentų žino apie papildomą poilsio dieną kiekvieną mėnesį, priklausančią kiekvienam iš tėvų auginančiam 2 vaikus iki 12 metų arba vieną vaiką su negalia iki 18 metų.

Į klausimą „Ar Jūs žinote apie tėvadienius skirtus dirbantiems tėvams“ neigiamai atsakė net penktadalis respondentų. Dar didesnė dalis tėčių (32,8 proc.) paklausti, ar jiems priklausė tėvadieniai, kai augino jauniausią vaiką, pažymėjo nežinantys ir/ar nesidomėję tokia galimybe.

22 pav. Ar Jūs žinote apie tėvadienius, skirtus dirbantiems tėvams (proc.)

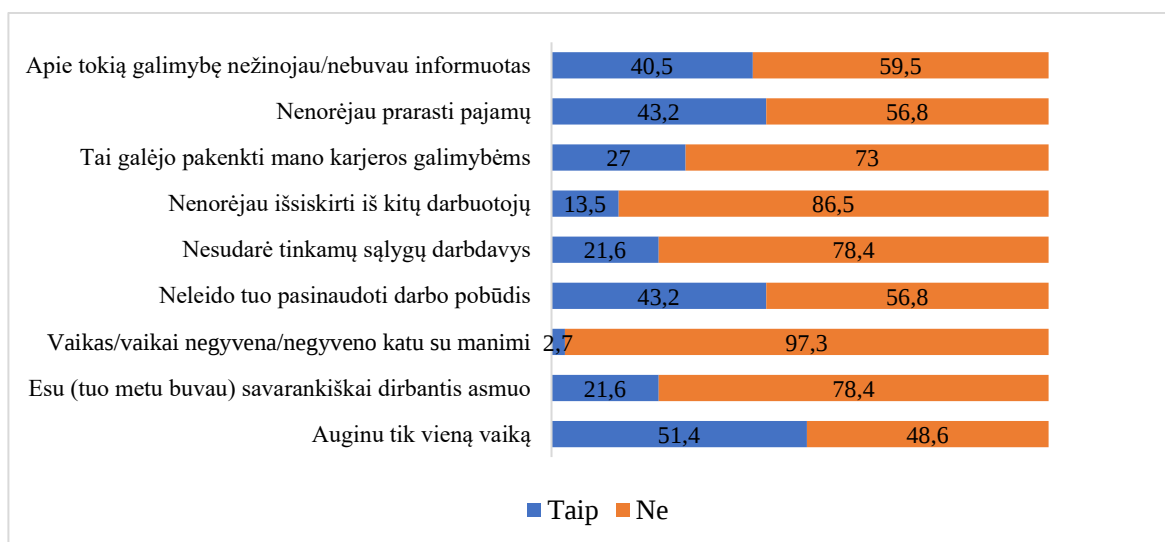

23 pav. Ar Jūs priklausė tėvadieniai, kai auginote jauniausią vaiką (proc.)

Beveik visi tėčiai, kuriems priklausė tėvadieniai kai jie augino savo jauniausią vaiką, pasinaudojo šia galimybe. Į klausimą „Ar Jūs esate pasinaudojęs galimybe pasiimti tėvadienių“

teigiamai atsakė didžioji dauguma tyrime dalyvavusių respondentų (63,8 proc.) Respondentai, kurie nepasinaudojo šia galimybe teigė, jog šį sprendimą daugiausiai sąlygojo tai, jog jie neturėjo tam galimybių arba nebuvo informuoti (24 pav.).

Didžiausia dalis (daugiau nei pusė) respondentų negalėjo pasinaudoti tėvadieniais, nes šie jiems nepriklausė, kadangi augino tik vieną vaiką. Kiek mažiau nei pusė respondentų įvardino, jog jų sprendimą sąlygojo tai, jog neleido pasinaudoti darbo pobūdis, ir beveik ketvirtadalis respondentų teigė, jog tėvadieniais nepasinaudojo, nes nesudarė tinkamų sąlygų darbdavys, panaši dalis buvo ir savarankiškai dirbantys asmenys. Tai, jog respondentai teigė bijantys prarasti pajamas galima argumentuoti tuo, jog panaši dalis apie tokią galimybę nebuvo informuoti arba nežinojo, o tie, kurie apie tėvadienius yra girdėję, nėra įsigilinę į visas sąlygas, kadangi tėvadieniai yra pilnai apmokami.

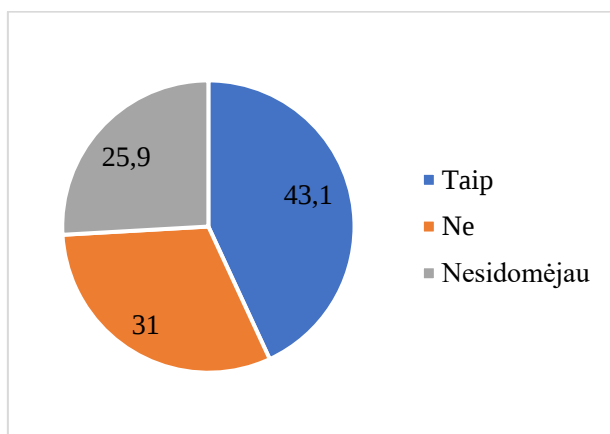
24 pav. Kodėl Jūs nepasinaudojote tėvadieniais (proc.)

5.1.5 Lankstus darbo grafikas

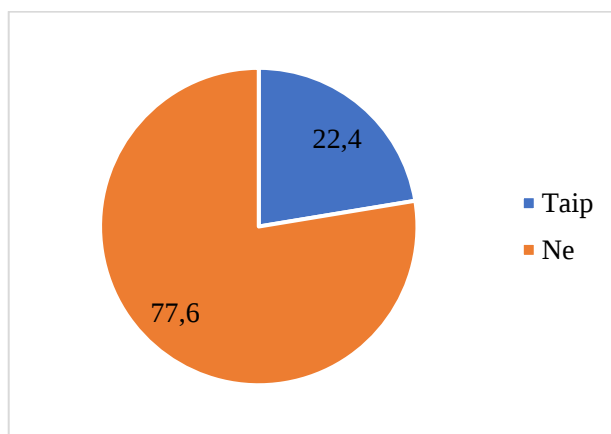
Lankstus darbo laiko organizavimas yra alternatyvios darbo formos, kurios palengvina profesinio bei asmeninio gyvenimo derinimą. Tai svarbu ne tik daugiau šeimos įsipareigojimų ar sveikatos iššūkių turintiems darbuotojams, bet ir visoms kitoms darbuotojų grupėms, o ypačiai tiems, kurie turi vaikų. Dažnai taikomos šios lanksčios darbo sąlygos: nuotolinis darbas visą laiką arba tam tikrą savaitės dalį, lanksti darbo pradžia ir pabaiga, papildomos laisvos dienos, „suspaustos darbo valandos“, kai darbo sutartyje numatytas darbo valandas darbuotojas dirba per mažesnę nei numatyta dienų skaičių. Naujausi tyrimai rodo, jau didžioji dauguma jaunosios kartos atstovų palaikytų galimybę dirbti iš namų arba netradicinėmis darbo valandomis (Olivetti, Petrongolo 2017;

Tandzegolskienė, Trepulė, 2016). Šiame skyrelyje buvo siekta plačiau patyrinėti lanksčių darbo sąlygų galimybę.

Kaip galime matyti, ketvirtadalis respondentų apie tokią galimybę nežino, o panaši dalis nesidomėjo. Stebėtina, bet tik mažiau nei ketvirtadalis yra pasinaudojęs lanksčiomis darbo grafiko sudarymo formomis.

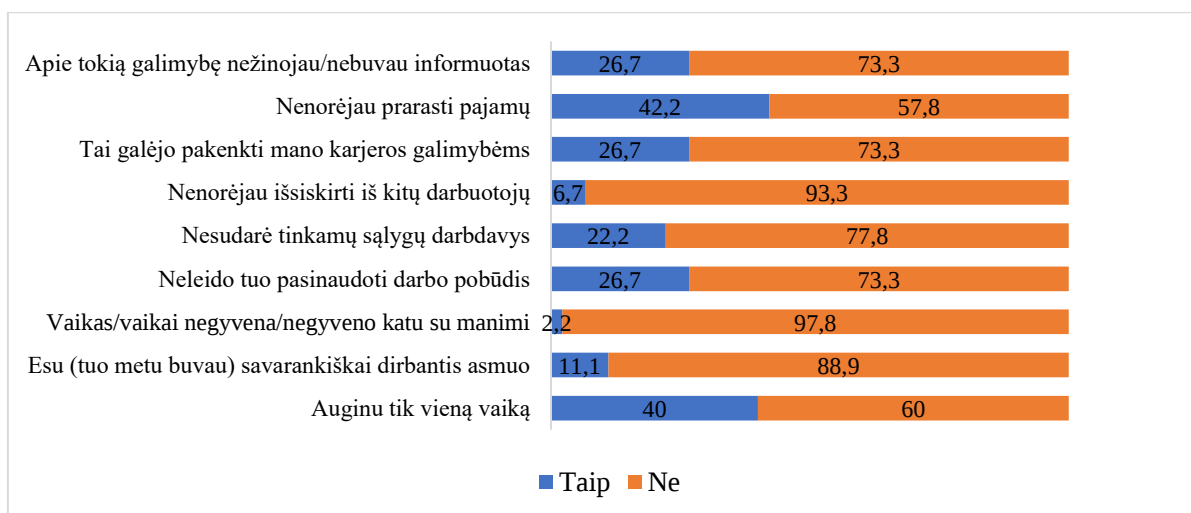

25 pav. Ar Jūs žinote apie galimybę dirbantiems tėvams turėti lankstų darbo grafiką (proc.)

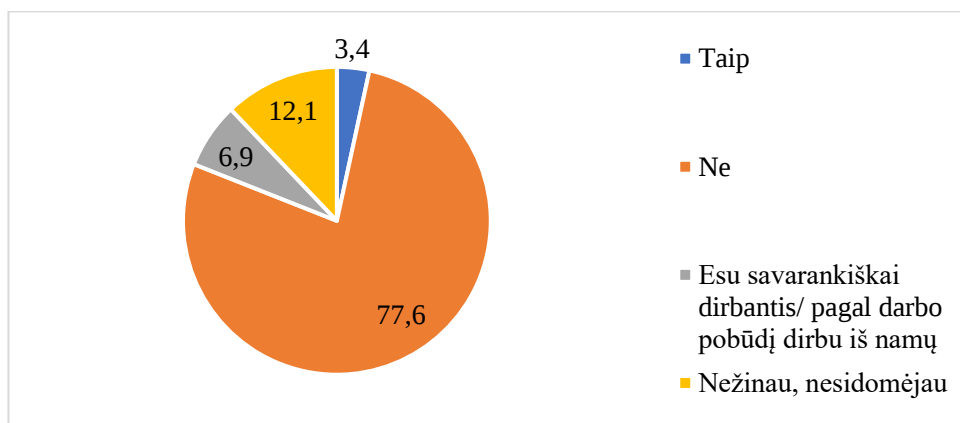
26 pav. Ar Jūs esate pasinaudojęs galimybe susidaryti lankstų darbo grafiką (proc.)

Kaip matyti iš tyrimo rezultatų, paklausti „Kodėl Jūs nepasinaudojote tokia galimybe“, didžioji dauguma įvardino tas pačias priežastis kaip ir dėl tėvystės atostogų: baimė, jog nukentės pajamos ar karjeros galimybės, tinkamų sąlygų nesudarė darbdavys arba neleido darbo pobūdis. Mažiausiai įtakos sprendimui turėjo kolegų pavyzdys ir mažos dalies respondentų vaikai negyveno kartu.

27 pav. Kodėl Jūs nepasinaudojote tokia galimybe (proc.)

Šeimos ir darbo derinimo klausimas yra ypatingai svarbus šeimoms auginančioms mažamečius vaikus. Be lankstaus darbo grafiko, padėti sumažinti šiuos rūpesčius gali padėti vaikų kambariai darbovietėse. Vaikų kambario (darželio) įrengimas darbovietėse prisideda prie kvalifikuotų darbuotojų pritraukimo ir išlaikymo, didina įmonės našumą, padeda derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus, mažina darbuotojų nebuvimą darbe dėl vaikų priežiūros. Į klausimą „Ar Jūsų darbovietėje yra įrengtas vaiko priežiūros kambarys“, absoliuti dauguma respondentų teigė, jog toks kambarys nėra įrengtas arba poreikio nebuvo, nes pagal darbo pobūdį būtinybės ir galimybių jam įrengti nėra. Tik 3,4 proc. respondentų teigė, jog jų darbovietėje yra vaiko priežiūros darželis. O tai, kad dalis darbuotojų teigia apie tokią galimybę nežinantys gali reikšti, jog tokia paslauga nėra teikiama.

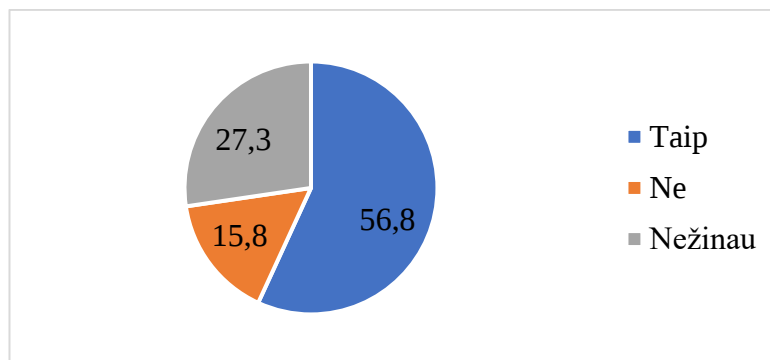

28 pav. Ar Jūsų darbovietėje yra įrengtas vaiko priežiūros kambarys (proc.)

Pastaba: atsakymui į klausimą „Ar Jūsų darbovietėje yra įrengtas vaiko priežiūros kambarys“ buvo pateikti 5 atsakymo variantai: Taip, ne, esu savarankiškai dirbantis/pagal darbo pobūdį dirbu iš namų, šiuo metu nedirbu ir nežinau/nesidomėjau. Nei vienas respondentas nenurodė šiuo metu nedirbantis.

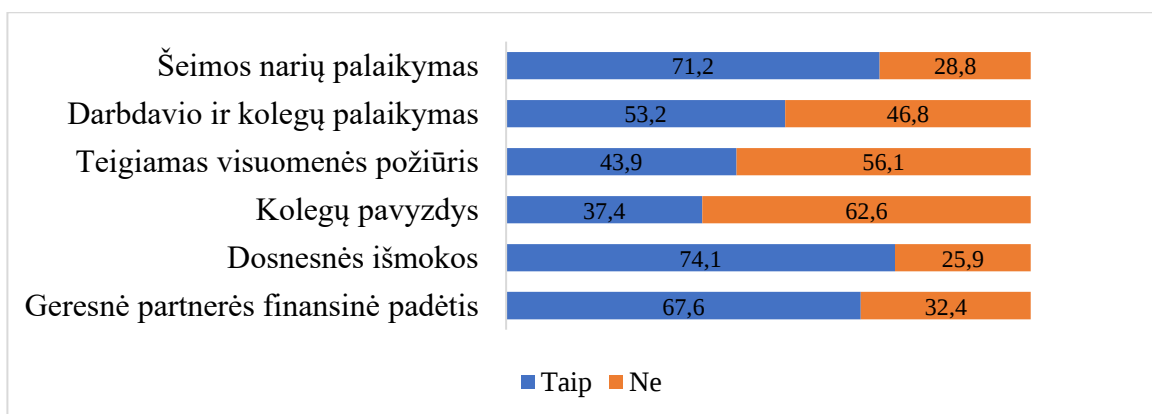
5.2 Vaiko priežiūros sistema Lietuvoje. Būsimų tėčių lūkesčiai

Kaip matyti iš tyrimo duomenų, daugiau nei pusė respondentų sutinka, jog eitų vaiko priežiūros atostogų, jei ateityje turėtų tokią galimybę, tačiau net trečdalis dėl to nėra tikri. Tyrimo respondentų buvo paklausta, kas juos paskatintų eiti vaiko priežiūros atostogų.

29 pav. Jei ateityje turėtumėte vaikų, ar eitumėte vaiko priežiūros atostogų (proc.)

Kad geriau įsigilintume į vyrų patirtis, klausimą sudarė dvi dalys: uždari ir atviras klausimai. Štai kaip pasiskirstė atsakymo variantai (30 pav.). Didžioji dauguma kaip pagrindines priežastis pasirinko finansinius veiksniai: dosnesnes išmokas, šeimos narių palaikymą bei geresnę partnerės finansinę padėtį. Mažiausiai svarbūs – kolegų pavyzdys ir visuomenės požiūris, kiek svarbiau darbdavio ir kolegų palaikymas. Paprašius įvardinti konkrečius variantus, iš įvardintų atsakymų matyti, jog vaiko priežiūros atostogų klausimas yra bendras tėvų sutarimas: dauguma vyrų pabrėžė, jog vaiko priežiūros atostogų eitų tuo atveju, jeigu tai turėtų daugiau naudoti šeimos finansinei gerovei ir nepakenktų karjeros galimybėms. Populiarūs atsakymai ir noras praleisti daugiau laiko su vaiku, pagalba sutuoktinei, didesnės išmokos bei ilgesnis vaiko priežiūros atostogų laikotarpis. Išsiskyrė ir tokie atsakymai: „Privalomumas“ ir „Pailsėjimas nuo darbo“.

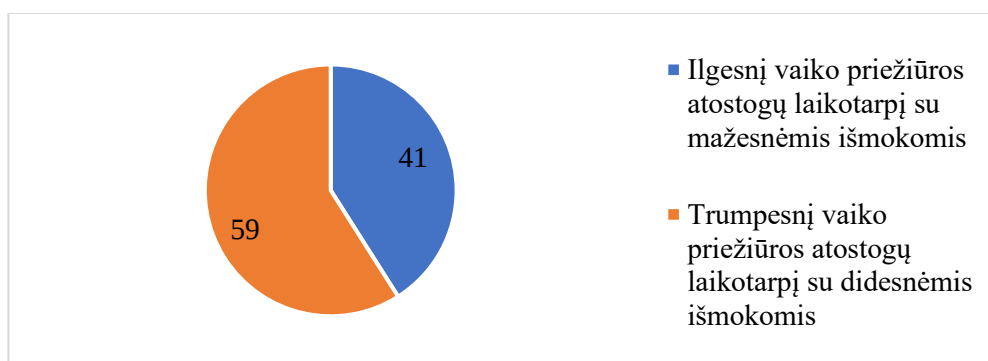

30 pav. Kas Jus paskatintų eiti vaiko priežiūros atostogų (proc.)

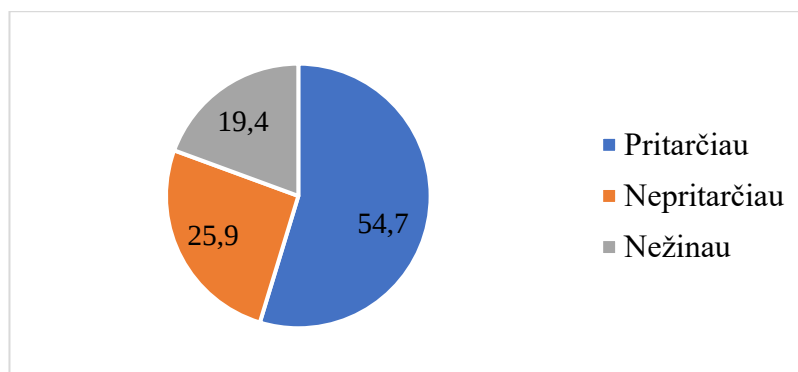
Šiais aspektais siekta patyrinėti ir visų respondentų nuomonę (31 ir 32 pav.) Įdomu, jog į klausimą „Jeigu galėtumėte rinktis vaiko priežiūros atostogų trukmę ir išmokų tarifą, labiau palaikytumėte galimybę eiti vaiko priežiūros atostogų trumpesnį laikotarpį su galimybe gauti didesnę išmoką, ar ilgesnį laikotarpį su atitinkamai mažesne išmoka“ atsakymų variantai išsiskyrė. Didesnė

dalį respondentų visgi teigė, jog rinktųsi trumpesnį vaiko priežiūros atostogų laikotarpį su didesnėmis išmokomis.

Nors santykinai didelė dalis respondentų teigė, jog jų apsisprendimui išeiti vaiko priežiūros atostogų įtakos turi noras praleisti daugiau laiko su vaiku ir pagalba partnerei, kaip matyti iš tyrimo rezultatų, vos pusė vyrų pritartų Europos Sąjungos siūlomai direktyvai dėl dviejų neperleidžiamų vaiko priežiūros mėnesių kiekvienam iš tėvų. Net trečdalis teigia tam nepritariančias ir beveik pusė tiek – neapsisprendę. Tokius rezultatus derėtų vengti vertinti vienareikšmiškai. Svarbu turėti omenyje, jog nemaža dalis vyrų išreiškė baimę, jog vaiko priežiūros atostogos gali pakenkti jų karjeros galimybėms, o kartu ir šeimos finansinei gerovei. Be to, ne visiems darbo pobūdis leistų pasinaudoti šiomis atostogomis (štai tarkim net 13,7 proc. respondentų yra savarankiškai dirbantys asmenys).

31 pav. Jeigu galėtumėte rinktis vaiko priežiūros atostogų trukmę ir išmokų tarifą, labiau palaikytumėte galimybę eiti vaiko priežiūros atostogų trumpesnį laikotarpį su galimybe gauti didesnę išmoką, ar ilgesnį laikotarpį su atitinkamai mažesne išmoka (proc.)

32 pav. Ar pritartumėte Europos Sąjungos siūlomai direktyvai dėl dviejų neperleidžiamų vaiko priežiūros mėnesių kiekvienam iš tėvų? (tėčiui skirti vaiko priežiūros mėnesiai negali būti perleidžiami mamai ir atvirkščiai) (proc.)

TYRIMO REZULTATŲ APIBENDRINIMAS

Remiantis atlikto tyrimo rezultatais matyti, kad: didžiąją dalį tyrimo dalyvių sudaro aukštą išsilavinimą turintys vyrai, didžiaja dauguma jaunesnio amžiaus (16 – 34 metų) ir iš didžiųjų šalies savivaldybių (Vilniaus, Panevėžio, Šiaulių ir Kauno) bei daugiausiai savarankiškai dirbantys darbuotojai privačiame sektoriuje; kalbant apie vaikus, didesnė dalis respondentų atžalų neturi, ir daugiau nei pusė yra nevedę (tačiau šioje vietoje svarbu turėti omenyje ir kitas šeimos formas kaip kohabitaciją ar partnerystę, kadangi absoliuti dauguma vaikų turinčių tyrimo dalyvių gyvena kartu su savo atžalomis, kurių daugiausia 0 – 3 metų amžiaus kategorijoje).

Atlikus tyrimą paaiškėjo, jog vyrų įsitraukimui į apmokamą vaiko priežiūros sistemą įtakos turi šie aspektai:

1. Ikimokyklinių paslaugų kokybės ir prieinamumo trūkumas;
2. Informacijos apie apmokamos vaiko priežiūros sistemos galimybes dirbantiems tėvams sklaidos trūkumas;
3. Tinkamų sąlygų darbovietėje sudarymas/nesudarymas;
4. Bendras sutarimas/nesutarimas darbo ir šeimos derinimo klausimais su partnerė;
5. Noras praleisti daugiau laiko su vaiku;
6. Finansiniai veiksniai (išmokų dydžiai ir atotrūkis tarp partnerių atlyginimo).

Atlikus tyrimą paaiškėjo, jog palankiausiai tėčiai vertina ikimokyklinių paslaugų kokybę ir darbuotojų kompetenciją, kiek prasčiau šių įstaigų skaičių, ir netgi trečdaliui tėvų yra tekę samdyti auklę. Pastebimas ypatingas trūkumas srityje, susijusioje su pradinukų užimtumu atostogų metu bei specifiniais darželiais: lopšelių-darželių ir darželių vaikams su specialiaisiais poreikiais skaičius – nepalankiausiai įvertintos sritys. Tai, jog didelė dalis respondentų negalėjo įvertinti šių paslaugų kokybės reiškia, jog tokių paslaugų trūksta, arba apie jas tėčiai paprasčiausiai nėra informuoti ir/ar nežino.

Tačiau tai nėra vienintelės sritys, kuriose respondentai stokoja informuotumo. Santykinai didelė dalis tėčių turinčių vaikų teigė, jog nežino/nesidomėjo apie valstybės teikiamas apmokamos vaiko priežiūros sistemos galimybes. Prasčiausiai tėčiai informuoti apie lankstaus darbo grafiko sudarymo galimybes bei vaiko priežiūros atostogas dirbantiems tėčiams, dar didesnė dalis respondentų nesidomėjo, ar tokia galimybė jiems priklauso/priklausė auginant jauniausią atžalą. Geriausiai tėčiai yra informuoti apie tėvadienius ir vieną mėnesį trunkančiais tėvystės atostogais. Ar

informuotumo stoka kaip veiksnys turėjo įtakos vyrų sprendimui eiti tėvystės atostogų vertinti vienaspusiškai nederėtų. Nors beveik visi vyrai, kurie buvo informuoti apie vaiko priežiūros atostogas, šia galimybe pasinaudojo, į klausimus kodėl nepasinaudojo kitomis teikiamomis apmokamos vaiko priežiūros atostogų galimybėmis (tėvadieniais, lankstaus darbo grafiku, tėvystės atostogomis), didesnė dalis respondentų pažymėjo, jog tai, kad apie šias galimybes nebuvo informuoti, jų sprendimui įtakos neturėjo (neatmetama galimybė, jog klausimo formuluoje galėjo būti klaidinanti/suprasta neteisingai).

Kaip paaiškėjo atlikus mokslinės literatūros analizę, vadovo palaikymas bei parama, nuolatinis dialogas su administracija taip pat svarbūs aspektai sprendžiant įsitraukimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą klausimą. Tyrimo metu paaiškėjo, jog santykinai didelės dalies tėčių turinčių vaikų nepasinaudojo valstybės teikiamomis galimybėmis, nes neleido darbo pobūdis arba nesudarė sąlygų darbdavys. Šiam teiginiui pritarė ir didžioji dauguma būsimų tėčių, kurie taip pat pažymėjo, jog jų sprendimui eiti vaiko priežiūros atostogų įtakos turėtų darbdavio ir kolegų palaikymas. Be to, absoliučioje dalyje darboviečių nėra įrengtas ir vaiko priežiūros kambarys. Tai gali signalizuoti, jog darbdaviai nėra suinteresuoti darbuotojų šeimos ir darbo derinimo problema, tačiau šiam teiginiui paremti trūksta papildomų tyrimų šia tema.

Kitas labai svarbus aspektas vyrų įsitraukimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą klausime yra finansinis veiksnys. Paklausus visų tyrime dalyvavusių respondentų kas juos paskatintų eiti vaiko priežiūros atostogų, didžioji dalis jų kaip pagrindines priežastis įvardino dosnesnes išmokas ir geresnę partnerės finansinę padėtį. Paprašius įvardinti kitas priežastis, santykinai didelė dalis vyrų pažymėjo didesnes išmokas ir mažesnę atotrūkį tarp jų ir partnerių atlyginimų. Be to, beveik pusė respondentų turinčių vaikų sutiko, jog jų apsisprendimui dėl vaiko priežiūros atostogų įtakos turėjo partnerės finansinė padėtis, o baimė, jog gali nukentėti pajamos ir karjeros galimybės dominavo visose kategorijose. Tyrimo metu taip pat paaiškėjo, jog daugiau nei pusė visų tyrime dalyvavusių respondentų mano, jog išmokų dydžiai yra nepakankami, o jeigu būtų galimybė rinktis tarp vaiko priežiūros atostogų laikotarpio ir išmokų dydžio, daugiau tyrimo dalyvių pritartų galimybei vaiko priežiūros atostogų eiti trumpesnę laikotarpį su galimybe gauti didesnę išmoką.

Nors teorijoje vyrai teigia norintys įsitraukti į vaiko priežiūrą (kiek daugiau nei pusė visų tyrime dalyvavusių respondentų teigė, jog jeigu ateityje turėtų vaikų, eitų vaiko priežiūros atostogų, o didžioji dauguma tėčių jau buvusių minėtųjų atostogų teigė, jog apsisprendimui išeiti įtakos turėjo noras praleisti daugiau laiko su vaiku ir pagalba partnerei), kaip matyti iš tyrimo rezultatų, vos pusė visų tyrime dalyvavusių respondentų pritartų Europos Sąjungos siūlomai direktyvai dėl dviejų neperleidžiamų vaiko priežiūros mėnesių kiekvienam iš tėvų. Nors šiuos

rezultatus galima aiškinti tuo, jog tėčiai nenorėtų eiti privalomų vaiko priežiūros atostogų dėl baimės prarasti pajamas ar pakenkti karjeros perspektyvoms (šias priežastis visose kategorijose kaip svarbius veiksnius pažymėjo didžioji dauguma respondentų), neatmetama ir galimybė, jog praktikoje vis dar veši patriarchalinės nuostatos dėl šeimos ir darbo santykių derinimo. Tyrimo metu buvo siekta išsiaiškinti ir kaip tarpusavyje vyksta namų ir vaikų priežiūros darbai. Paaikškėjo, jog būdami vaiko priežiūros atostogose vyrai su partnere dažniausiai dalindavosi pareigomis, kurios daugiau susijusios tiesiogiai su vaiko priežiūra ir nereikalauja nuolatinio atsidavimo. Nors atžalai paaugus daugeliu pareigų, kurias partneriai dalinosi tarpusavyje vienodai skaičius išliko gana aukštas, tačiau visose srityse santykinai išaugo moterų įsitraukimas į šeiminių gyvenimą. Svarbu paminėti, jog beveik pusei respondentų būnant vaiko priežiūros atostogose, jų partnerė tuo pačiu metu nedirbo. Be to, net pusė vaikų auginančių tėčių pripažino, jog jų partnerės skiria daugiau laiko vaikų priežiūrai.

Taigi, nors teorijoje kalbame apie lyčių lygybę, praktikoje mamos vis dar atsakingos už vaikų priežiūrą ir namų ruošos darbus. Tėčiai, nors ir noriai, tačiau vis dar rečiau nei jų partnerės įsitraukia į vaiko priežiūros atostogas. Pagrindiniai tai lemiantys veiksniai – finansiniai apskaičiavimai ir darbdavių palaikymas/nepalaikymas

IŠVADOS

1. Apžvelgus mokslinę literatūrą galima teigti, jog tėvams auginantiems vaikus yra svarbu, jog būtų užtikrintas ikimokyklinių paslaugų prieinamumas, lanksčios darbo grafiko formos bei darbdavio palaikymas. Atlikus tyrimą paaiškėjo, jog nors teikiamų ikimokyklinių paslaugų kokybė yra gera, šalyje vis dar fiksuojamas jų trūkumas: ypatingai stokojama pradinukų užimtumo atostogų metu, lopšelių-darželių ir specifinių darželių vaikams su specialiaisiais poreikiais. Ne tik valstybė, bet ir darbdaviai neprisideda prie šeimos ir darbo derinimo problemos sprendimo: darbdaviai nesudaro sąlygų vyrams eiti vaiko priežiūros atostogų, ne visada palankiai žiūri į šeimos ir darbo derinimo priemones (lanksčias darbo formas, darbą iš namų, vaikų priežiūros kambarius).
2. Formuojant šeimos politiką, pagrindinis aspektas yra šeimos gerovė. Ir nors šio tikslo turėtų būti siekiama per šeimų gyvenimo kokybės gerinimą, Lietuvoje vis dar orientuojamasi į finansinius instrumentus, o ne paslaugų tinklo šeimoms plėtrą.
3. Nors vyrai vis dažniau įsitraukia į apmokamą vaiko priežiūros sistemą (lyginant su ankstesniais metais atliktais tyrimais), praktikoje už vaiko priežiūrą daugiau atsakinga vis dar yra mama: nors partneriai didžiąją dalį pareigų dalinasi tarpusavyje, moterims tenka daugiau su namų ruoša susijusių pareigų, vyrai tik kiek daugiau įsitraukia į vaikų priežiūrą būdami vaiko priežiūros atostogose. Tėčiai vis dažniau naudojami tėvystės atostogomis ir tėvadieniais (tomis priemonėmis, kurios nereikalauja ilgalaikio įsitraukimo ir gali mažiausiai pakenkti jų pajamoms ir karjeros galimybėms). Nors išėjimas vaiko priežiūros atostogų yra sąmoningas abiejų tėvų nutarimas, finansiniai apskaičiavimai ir darbdavio palaikymas yra pagrindiniai veiksniai nulemiantys šeimos apsisprendimą.

REKOMENDACIJOS

Atsižvelgiant į atlikto mokslinio tyrimo rezultatus, kurie apėmė naujausios mokslinės literatūros vyrų įsitraukimo į apmokamą vaikų priežiūros sistemą klausimais analizę, išsamią paramos šeimai politikos analizę, kiekybinio tyrimo metodais surinktus empirinius duomenis (kiekybinė tėčių apklausa raštu), buvo suformuluotos rekomendacijos mokslinių tyrimų srityje, šeimos ir darbo derinimo, paramos šeimai ir vyrų įsitraukimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą didinimo strateginio lygmens klausimais.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai:

Atlikto mokslinio tyrimo rezultatai leidžia konstatuoti specialistų dėmesio trūkumą paramos šeimai politikos klausimu. Moterų įsitraukimą į darbo rinką atitinkamai didinti galėtų vyrų įsitraukimas į vaikų priežiūrą: šeimos ir darbinių santykių derinimo klausimas vis dažniau tampa abiejų partnerių bendru nutarimu, ir nors tėčiams yra suteikiamos visos sąlygos vienodai su mamomis įsitraukti į apmokamą vaiko priežiūros sistemą (tėvadieniai, vaiko priežiūros ir tėvystės atostogos), nemaža dalis vyrų apie tokias galimybes nėra informuoti arba jiems tinkamų sąlygų nesudaro darbdaviai.

Vadovaujantis Europos Sąjungos šalių narių pavyzdžiais, rekomenduotina **vykdyti** gerųjų praktikų skaidą. Reaguodamos į vyraujančias tendencijas, šalys narės organizuoja politines lygių galimybių įsitraukimui į vaiko priežiūrą užtikrinimo kampanijas. Įdomu ir tai, jog jos sulaukia didelio visuomenės susidomėjimo. Dar 2012 metais Lenkijoje buvo įsteigta Darbo partijos kampanija pavadinimu „*Etat Tata. Lubię to!*“ (liet. tėtis pilnu etatu – man tai patinka!), kuri yra nukreipta į dirbančius tėčius ir jų darbdavius bei lygių galimybių didinimą. Pagrindinis kampanijos tikslas – skatinti darbo rinkoje dalyvaujančių vyrų įsitraukimą į vaiko priežiūrą bei aktyvios tėvystės idėją naikinant įsiviešėjusius stereotipus. Programa atliko ne tik teorinį, bet ir praktinį vaidmenį: rengiami darbdavių gerųjų praktikų konkursai, televizijos ir radijo laidų reportažai šeimos lygybės klausimais, įvairios brošiūros bei internetinės reklamos, steigiamos ir įvairios mokomosios dirbtuvės abejiems iš tėvų. Kampanijos siekis įtvirtinti naują požiūrį, jog šeimos rūpesčiai ir darbo derinimas yra abiejų tėvų atsakomybė ir teisė su vienodomis sąlygomis grįžti į darbo rinką, visuomenėje smarkiai pasiteisino. Vėliau atliktos apklausos parodė, jog respondentų elgesys dalinantis darbus šeimoje bei vaiko priežiūros ir auklėjimo rolės šeimoje pasikeitė, be to, į šią problemą buvo atkreiptas ir darbdavių bei platesnės auditorijos dėmesys (EIGE, 2013).

Priimti privalomą dviejų mėnesių neperleidžiamą vaiko priežiūros atostogų kvotą tėčiams. Štai, tarkime, Danijoje buvo priimtas sprendimas 1998 – 2002m. laikotarpiu įvesti 2 savaitės vaiko priežiūros kvota vyrams. Tokių atostogų einančių tėčių skaičius per šį laikotarpį išaugo nuo 12% iki 36%. Svarbu paminėti, jog 2001 m. metais panaikinus „tėčių kvotą“, tėčių, einančių vaiko priežiūros atostogų skaičius 2002 m. sumažėjo 14%. Vėlesniais metais, vyrų, einančių vaiko priežiūros atostogų skaičius pamažu pradėjo augti – tėčiai vis dažniauėjo vaiko priežiūros atostogų, neatsižvelgdami į tai, ar yra įstatymo nustatyta kvota. Jau 2016 m. tėčiams Danijoje vidutiniškai teko 11,7% vaiko priežiūros atostogų laiko. Taigi, ši priemonė ne tik paskatintų vyrus įsitraukti į apmokamą vaiko priežiūros sistemą, bet ir padėtų siekti ilgalaikio socialinio pokyčio (Lietuvos Respublikos seimas, 2019).

Švietimo, sporto ir mokslo ministerijai:

Nors jaunos šeimos išreiškia didesnę poreikį socialinei paramai, Lietuvoje vis dar labiau orientuojamasi į finansinius instrumentus. Moterų darbo stažas yra mažesnis nei vyrų, o tam įtakos turi ir ilgas vaiko priežiūros atostogų laikotarpis. Ir nors mamos norėtų grįžti į darbo rinką anksčiau, to padaryti neleistų menkai išplėtotą ikimokyklinio ugdymo sistemą, o ypač mažosiose savivaldybėse: lopšelių-darželių grupių skaičius 1-2 metų vaikams yra nepakankamas, o auklės samdymas yra finansinis įsipareigojimas visai šeimai.

Rekomenduotina bendradarbiaujant su savivaldybių taryboms spręsti ikimokyklinį ugdymą teikiančių įstaigų trūkumo problemą atliepiant gyvenvietės poreikius ir **įsteigiant** papildomas grupes ikimokyklinio amžiaus vaikams.

Organizuoti neformalų švietimą mokyklose ir plėsti popamokinių veiklų vaikams bei pradinukams atostogų metu spektrą.

Darbdaviams ir darbdavių atstovams:

Parengti ir įgyvendinti lygių galimybių įgyvendinimo priemonių (veiksmų) planą su tam tikram laikotarpiui užsibrėžtais uždaviniais. Viena iš efektyvių priemonių, siekiant užtikrinti saugią ir palankią aplinką darbuotojams, yra lygių galimybių politikos parengimas. Svarbu, kad rengiant politiką būtų įtraukti skirtingo lygio darbuotojai, o su patvirtinta politika būtų supažindinti visi organizacijos nariai ir vadovybė. Tokio dokumento paskelbimas yra vieša deklaracija, kuria pasižadama skatinti ir užtikrinti lygias galimybes bei puoselėti įvairovę (Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba, 2019). Remiantis Darbo kodekso 26 str., nuostata, kiekvienas darbdavys, kurio vidutinis darbuotojų skaičius yra daugiau kaip penkiasdešimt, privalo priimti ir įprastais

darbovietėje būdais paskelbti lygių galimybių įgyvendinimo priemonės (Lietuvos Respublikos darbo kodekso 26 str. 6 dalis, 2020).

Isteigti vaikų priežiūros kambarius darbovietėse. Vaikų kambario (darželio) įrengimas darbovietėse prisideda prie kvalifikuotų darbuotojų pritraukimo ir išlaikymo, padeda derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus, mažina darbuotojų nebuvimą darbe dėl vaikų priežiūros.

Parengti ir vykdyti darbuotojams ir darbdaviams skirtus mokymus. Mokymuose dalyvaujantys komandos nariai išmoksta ne tik veiksmingai reaguoti į iššūkius, kurie kyla įvairioje aplinkoje, bet ir susipažįsta su skirtingomis etninėmis ir darbinėmis kultūromis bei įvairovės valdymo nauda. Lanksčios darbo formos didina visų darbuotojų pasitenkinimą darbu, skatina motyvaciją, mažina darbuotojų stresą. Dažnai taikomos šios lanksčios darbo sąlygos: lanksti darbo pradžia ir pabaiga, nuotolinis darbas visą laiką arba tam tikrą mėnesio ar savaitės dalį, papildomos laisvos dienos, „suspaustos darbo valandos“, kai darbo sutartyje numatytas darbo valandas darbuotojas dirba per mažesnę nei numatyta dienų skaičių ir panašiai.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Aidukaitė, J., Čekanavičė, D. 2020. *The Father's Role in Child Care: Parental Leave Policies in Lithuania and Sweden*. Division of Labour within Families, Work–Life Conflict and Family Policy [interaktyvus], vol. 8, No 4 (2020). Prieiga per internetą: <<https://www.cogitatiopress.com/socialinclusion/article/view/2962>> [žiūrėta 2020-12-13].
2. Atvira sodra. 2020. *Ligos ir motinystės išmokų atvejai (gavėjai)* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://atvira.sodra.lt/lt-eur/>> [žiūrėta 2021-01-16]
3. Barker, B., Iles, J., E., Ramchandani, P. G. 2017. *Fathers, fathering and child psychopathology* [interaktyvus]. Current opinion in psychology, 15, p. 87-92. Prieiga per internetą: <<https://spiral.imperial.ac.uk/bitstream/10044/1/44519/2/Barker%20Iles%20Ramchandani%20submitted%20final%20pdf.pdf>> [žiūrėta 2021-01-17].
4. Belle, V., J. 2013 *Paternity and parental leave policies across the in European Union*. [interaktyvus]. Prieiga per internetą <ec.europa.eu>. [žiūrėta 2021-01-12]
5. Bitinas, B. 2006. *Edukologinių tyrimų metodologiniai vingiai*. Pedagogika, (83), p. 9-15.
6. Bourdieu, P., 2001. *Masculine domination*. Stanford University press. Stanford, California.
7. Cabrera, J. N., Volling, L. B., Barr, R. 2018. *Fathers are Parents, Too! Widening the Lens on Parenting for Children's Development* [interaktyvus]. Child development perspectives. University of Maryland, University of Michigan, and Georgetown University. Volume 12, Number 3, 2018, p. 152–157. Prieiga per internetą: <<https://deepblue.lib.umich.edu/bitstream/handle/2027.42/145283/cdep12275.pdf?sequence=1>> [žiūrėta 2021-01-16].
8. Ceratto, J., Cifre, E. 2018. *Gender Inequality in Household Chores and Work-Family conflict*. Departament of Social Psychology, Faculty of Labour Relations and Social Work. Spain.
9. Česnaitytė, V. 2004. *Socialinio statuso įtaka pirmosios šeimos kūrimuisi Lietuvoje*. Lietuvos mokslų akademija. Filosofija. Sociologija. Nr. 2. P. 46-51. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2004~1367158870119/J.04~2004~1367158870119.pdf>. [žiūrėta 2021-02-21].

10. Chung, K., Van der Lippe, T. 2018. *Flexible Working, Work-Life Balance, and Gender Equality: introduction*. Social indicators research. p.367-381. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11205-018-2025-x> [žiūrėta 2021-02-22].
11. Doblhammer, G., Guma', J. 2018. *A demographic perspective on gender, family and health in Europe*. Institute of Sociology and Demography. University of Rostock, Germany. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/27831/1002174.pdf?sequence=1#page=45> [žiūrėta 2021-02-22].
12. Dobrotic, I., Stropnik, N., 2020. *Gender equality and parenting-related leaves in 21 former socialist countries*. International journal of Sociology and Social Policy. ISSN: 0144-333X, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJSSP-04-2019-0065/full/html> [žiūrėta 2020-11-12].
13. Doucet, A., McKay, L. 2020. *Fathering, parental leave, impacts, and gender equality: what/how, are we measuring?* International Journal of Sociology and Social Policy. ISSN: 0144-333X. [interaktyvus] Prieiga per internetą: <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJSSP-04-2019-0086/full/html> [žiūrėta 2020-12-18].
14. Esping-Andersen, G. 1990. *The tree worlds of welfare capitalism*. Princenton University press. Princenton, New Jersey.
15. European Commission. 2020. *Leave (annual leave, parental leave, etc.)* Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=8445>. [žiūrėta 2021-01-02]
16. European Institute for Gender Equality. 2020. *Gender equality index*. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/LT> [žiūrėta 2021-02-22].
17. European institute of gender equality. 2013. *A multi-pronged national campaign on the father's role*. Prieiga per internetą: <https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/good-practices/poland/multi-pronged-national-campaign-fathers-role>. [žiūrėta 2021-05-03]
18. European Parlament, 2015. *Directorate general for internal policies. Policy department C: citizens' rights and constitutional affairs* [interaktyvus]. Prieiga per internetą:

- <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/509999/IPOL_STU\(2015\)509999_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/509999/IPOL_STU(2015)509999_EN.pdf)> [žiūrėta 2020-11-09].
19. European Parliament, 2015. *Directorate general for internal policies. Policy department C: citizens' rights and constitutional affairs*. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/509999/IPOL_STU\(2015\)509999_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/509999/IPOL_STU(2015)509999_EN.pdf)> [žiūrėta 2021-01-02].
 20. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas. 2011. *Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl šeimos politikos vaidmens vykstant demografiniams pokyčiams. Valstybių narių dalijimasis geriausia praktika*. 2011/c 218/02, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ%3AC%3A2011%3A218%3A0007%3A0013%3ALT%3APDF>> [žiūrėta 2020-12-07].
 21. Gauthier, A. 2002. *Family Policies in Industrialized Countries: Is There Convergence?* Vol. 57, Issue 3, 2002. P. 447-474.
 22. Guathier, A. 2002. Family Policies in Industrialized Countries : Is There Convergence? In: *Population (English edition)*, 57 année, nr3, 2002. p. 447-474.
 23. Imbrogno, S. 1986. *Family Policy in the Soviet Union*. *International Journal of Sociology of the Family*, vol. 16, no. 2, 1986, pp. 165–180, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: www.jstor.org/stable/23027744.
 24. Jančaitytė, R. 2006. *Palankios šeimai politikos įgyvendinimas Lietuvoje: problemos ir galimybės*. Mykolo Riomerio Universitetas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2006~1367155429599/J.04~2006~1367155429599.pdf>> [žiūrėta 2020-11-21].
 25. Jančaitytė, R., 2006. *(NE)apmokamas darbas: šeimai palanki darbo aplinka ir lyčių lygybė Europoje*. [interaktyvus], sud. J. Reingardė. Vilnius: Socialinių tyrimų centras, Vyrauto didžiojo universitetas, p. 13-17. Prieiga per internetą: < http://gap.lt/wp-content/uploads/2014/02/ataskaita2006_LT.pdf> [žiūrėta 2020-11-09].
 26. Kirkegaard. C., 2006. *(NE)apmokamas darbas: šeimai palanki darbo aplinka ir lyčių lygybė Europoje*. [interaktyvus], sud. J. Reingardė. Vilnius: Socialinių tyrimų centras, Vyrauto didžiojo universitetas, p. 157-158. Prieiga per internetą: < http://gap.lt/wp-content/uploads/2014/02/ataskaita2006_LT.pdf> [žiūrėta 2020-12-06].

27. Kvande, E., Brandth, B., 2019. *Designing parental leave for fathers – promoting gender equality in working life*. International Journal of Sociology and Social Policy. ISSN: 0144-333X, Prieiga per internetą: <<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/IJSSP-05-2019-0098/full/html>> [žiūrėta 2020-11-09].
28. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba. 2019. *Lygų galimybių integravimo žingsniai*. Prieiga per internetą: <https://lygybe.lt/lt/lygiu-galimybiu-zingsniai>.
29. Lamb, M, E., 2010. *The role of the father in child development*. Fifth edition. University of Cambridge.
30. Lewis, S. 2010. Restructuring workplace cultures: the ultimate work-family challenge?. *Gender in Management: An International Journal*.
31. Lietuvos Respublikos Konstitucija. 1992. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.47BB952431DA/asr>.
32. Lietuvos Respublikos Seimas. 1994. *Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymas*. 1994 m. lapkričio 3 d. Nr. I-621 Vilnius, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5981/asr> [žiūrėta 2020-12-16].
33. Lietuvos Respublikos Seimas. 2000. *Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymas*. 2000 m. gruodžio 21 d. Nr. IX-110, Vilnius, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.116582/asr>> [žiūrėta 2020-12-16].
34. Lietuvos Respublikos Seimas. 2004. *Nutarimas dėl išmokų vaikams skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo*. 2004 m. birželio 28 d. Nr. 801 Vilnius, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5981/asr> [žiūrėta 2020-12-16].
35. Lietuvos Respublikos Seimas. 2006. *Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 16, 17, 19, 20, 21, 22 straipsnių pakeitimo ir papildymo, trečiojo skirsnio pavadinimo pakeitimo ir įstatymo papildymo 18¹, 18², 18³ straipsniais įstatymas*. 2006 m. birželio 8d. Nr. X-659 Vilnius, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: < <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.278830?positionInSearchResults=213&searchModelUUID=d5dc0fc6-b52d-4fc7-ac15-6dbefd1c7862>> [žiūrėta 2020-12-16].
36. Lietuvos Respublikos Seimas. 2008. *Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo 3, 4, 5, 6, 8, 9, 16, 18¹, 19 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas*. 2008 m. gruodžio 18 d. Nr. XI-71 Vilnius, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.334539?positionInSearchResults=393&searchModelUUID=d5dc0fc6-b52d-4fc7-ac15-6dbefd1c7862> [žiūrėta 2020-12-16].

37. Lietuvos Respublikos Seimas. 2010. *Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. Sausio 25 d. nutarimo nr. 86 „Dėl ligos ir motinystės socialinio draudimo pašalpų nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo*. 2010 m. rugsėjo 8 d. Nr. 1293 Vilnius, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.380639?positionInSearchResults=788&searchModelUUID=d5dc0fc6-b52d-4fc7-ac15-6dbefd1c7862> [žiūrėta 2020-12-16].
38. Lietuvos Respublikos Seimas. 2010. *Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo 5, 6, 16, 18, 19, 20 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymas*. 2010 m. liepos 2 d. Nr. XI-982 Vilnius, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: < <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.377760?positionInSearchResults=765&searchModelUUID=d5dc0fc6-b52d-4fc7-ac15-6dbefd1c7862> > [žiūrėta 2020-12-16].
39. Lietuvos Respublikos seimas. 2019. *Lietuvos Respublikos seimos kanceliarijos informacijos ir komunikacijos departamento tyrimų skyrius*. [interaktyvus]. Analitinė apžvalga 19/35. 2019-06-28 Prieiga per internetą: < https://www.lrs.lt/sip/getFile3?p_fid=14713 >. [žiūrėta 2021-05-11].
40. Lietuvos Respublikos seimas. 2020. *Lietuvos Respublikos darbo kodekso 2, 32, 26, 41, 52, 55, 56, 57, 59, 60, 61, 72, 75, 83, 89, 93, 95, 104, 110, 112, 117, 127, 128, 135, 137, 149, 144, 147, 172, 185, 188, 192, 193, 194, 198, 224, 225, 228 straipsnių pakeitimo ir kodekso papildymo 72¹ straipsniu įstatymas*. 2020 m. gegužės 21 d. Nr. XIII-2944, Vilnius. Prieiga per internetą: <<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c84cb1409f5411eaa51db668f0092944>> [žiūrėta 2021-05-10].
41. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. 2020. *Socialinė parama šeimoms ir vaikams* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/socialine-parama-seimoms-ir-vaikams>> [žiūrėta 2020-10-17].
42. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. *Mamadieniai ir tėvadieniai priklauso abiems tėvams*. Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/mamadieniai-ir-tevadieniai-priklauso-abiems-tevams> [žiūrėta 2021-03-25].
43. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija. 2020. *Dažniausiai užduodami klausimai apie išmokas vaikui (nuo 2020 m.)* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/socialine-parama-seimoms-ir->

- [vaikams/dazniausiai-uzduodami-klausimai-apie-ismokas-vaikui-nuo-2020-m](#)> [žiūrėta 2020-12-13].
44. Lohmann, H., Peter, F., et al. 2009. *Towards a framework for assessing family policies in the EU*. OECD social , Employment and Migration working papers. No. 88. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/223883627348.pdf?expires=1616670582&id=id&accname=guest&checksum=A806DDF20A5B871DA646F45E28D73EDD>. [žiūrėta 2021-03-25].
45. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba. 2020. *Išanalizavo, kaip Lietuvos žiniasklaidoje piešiami mamos ir tėčio portretai: mama – atsakinga už vaiką „esu tėtis“ –statuso simbolis* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://www.lygybe.lt/lt/isanalizavo-kaip-lietuvos-ziniasklaidoje-piesiami-mamos-ir-tecio-portretai-mama-atsakinga-uz-vaika-esu-tetis-statuso-simbolis>> [žiūrėta 2020-12-13].
46. Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba. 2020. *Vaiko priežiūros atostogose pabuvę lietuviai vyrai prisipažino: tai prilygsta 2,5 etato* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://lygybe.lt/lt/vaiko-prieziuros-atostogose-pabuve-lietuviai-vyrai-pripazino-tai-prilygsta-25-etato>> [žiūrėta 2020-12-13].
47. Mano vyriausybė, 2020. *Kaip paskatinti tėčius įsitraukti į vaikų priežiūrą: 2 alternatyvos, kaip siūloma keisti vaiko priežiūros atostogų tvarką*, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://epilietis.lrv.lt/lt/konsultacijos/kaip-paskatinti-tecius-isitraukti-i-vaiku-prieziura-2-alternatyvos-kaip-siuloma-keisti-vaiko-prieziuros-atostogu-tvarka>> [žiūrėta 2020-12-21].
48. Mano vyriausybė. 2020. *Kaip paskatinti tėčius įsitraukti į vaiko priežiūrą: 2 alternatyvos, kaip siūloma keisti vaiko priežiūros atostogų tvarką*. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://epilietis.lrv.lt/lt/konsultacijos/kaip-paskatinti-tecius-isitraukti-i-vaiku-prieziura-2-alternatyvos-kaip-siuloma-keisti-vaiko-prieziuros-atostogu-tvarka>> [žiūrėta 2020-12-13].
49. Marcinkevičienė, D. 2008. *Būti mama: vaikų priežiūros strategijos sovietinėje Lietuvoje 1945 – 1970*. Liaudies kultūra. ISSN 0236–0551. 2008/6 (123), [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2008~1367161777444/J.04~2008~1367161777444.pdf>> [žiūrėta 2020-11-14].

50. Marcinkevičienė, D. 2009. *Lietuvių šeimos ideologijos nuo XIX a. tradicijos ir nacionalizmo iki sovietinės šeimos politikos 1944-1970 m.* Habilitacijos procedūrai teikiamų mokslo darbų apžvalga. ISBN 987-9955-33-379-1 p. 16-28. Vilnius.
51. Matulienė, G. 1997. *Šeimos psichologija*. Kaunas: Technologija.
52. McDonald, P. 2000. *Gender equality, social institutions and the future of fertility*. *Journal of Population Research*. Vol. 17, No. 1, 2000. The Australian National University [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://openresearch-repository.anu.edu.au/bitstream/1885/41448/4/gend_equ.pdf> [žiūrėta 2020-12-13].
53. Moss, P., 2015. International network on leave policies and research. *11th International Review of Leave Policies and Related Research 2015*. Institute of education university of London. June 2015, p. 5-6 [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.leavenetwork.org/fileadmin/user_upload/k_leavenetwork/annual_reviews/2015_full_review3_final_8july.pdf> [žiūrėta 2021-01-16].
54. Navaitis, G. 2007. *Požiūris į valstybės paramos šeimai veiksmingumą*. Socialinis darbas. Mykolo Riomerio Universitetas [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/13023/2067-4371-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y>> [žiūrėta 2020-12-13].
55. Norman, H., Fagan, E. 2016. *Shared parental leave in UK: is it working? Lessons from other countries*. Prieiga per internetą: <ResearchGate> [žiūrėta 2020-04-06].
56. Oficialiosios statistikos departamentas. 2020. *Lietuvos švietimas, kultūra ir sportas (2020 m. leidimas)*. *Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas*. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://osp.stat.gov.lt/lietuvos-svietimas-kultura-ir-sportas-2020/ikimokyklinis-ir-priesmokyklinis-ugdymas>> [žiūrėta 2021-02-22].
57. Olivetti, C., Petrongolo, B., 2018. *The Economic Consequences of Family Policies: Lessons from a Century of Legislations in High-Income countries*. *Journal of economic perspectives*. Volume 31, p. 203-230.
58. Organisation for economic co-operation and development. 2016. *Parental leave: Where are the fathers?* March, 2016, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd.org/policy-briefs/parental-leave-where-are-the-fathers.pdf>> [žiūrėta 2021-04-06].

59. Organisation for economic co-operation and development. 2016. *Parental leave: Where are the fathers?* [interaktyvus]. March, 2016. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd.org/policy-briefs/parental-leave-where-are-the-fathers.pdf>> [žiūrėta 2020-12-06].
60. P. Mishra, 2015. *A grounded theory study on family-to-work enrichment: Exploring links with family resources, community resources, work-role salience and psychological capital*. South Asian Journal of Global Business Research. [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <https://www.leavenetwork.org/fileadmin/user_upload/k_leavenetwork/annual_reviews/2015_full_review3_final_8july.pdf> [žiūrėta 2021-01-16].
61. Paulauskas, D., 2019. *Kam reikalingi verkiantys vyrai*. Alma littera. Vilnius.
62. Plantin, L., Olukoya, A.A. et al. 2011. *Positive Health Outcomes of Fathers' Involvement in Pregnancy and Childbirth Paternal Support: A Scope Study Literature Review*. Fathering, 9(1), 87-102.
63. Plantin, L., Olukoya, A.A. et al. 2011. *Positive Health Outcomes of Fathers' Involvement in Pregnancy and Childbirth Paternal Support: A Scope Study Literature Review*. Fathering, 9(1), 87-102.
64. Sarkadi, A., et al., 2007. *Father's involvement in and children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies*. Uppsala, Sweden.
65. Sarkadi, A., Kristiansson, R., et al. 2008. *Father's involvement in children's developmental outcomes: a systematic review of longitudinal studies*. *Acta paediatrica*, 97(2), p. 153-158, [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <http://www.forumdafamilia.com/noticias/Mar2008/Fathers_involvement_and_children_developmental_2007.pdf> [žiūrėta 2021-01-17].
66. Senkuvienė, K. 2018. *Šeimos politikos problemos Lietuvoje: prieš tai buvusių tyrimų analizė*. Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika, 17, 92-107.
67. Sodra. 2020. *Kaip nuo 2020-01-01 keičiasi motinystės, ligos ir nedarbo išmokos* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://www.sodra.lt/lt/naujienos/kaip-nuo-2020-01-01-keiciasi-motinystes-ligos-ir-nedarbo-ismokos>> [žiūrėta 2020-10-11].
68. Stankūnienė, V., et al. 2001. *Paramos šeimai politika: samprata ir patyrimas*. Lietuvos filosofijos ir sociologijos institutas. ISBN 9986-523-84-2 p. 41-59. Vilnius.

69. Statistics Iceland. 2020. *Women and men*. Prieiga per internetą: <<https://www.statice.is/statistics/society/social-affairs/women-and-men/>>. [žiūrėta 2021-02-12]
70. T. Rostgaard, G. B. Eydal. 2015. *Fatherhood in the Nordic welfare states: comparing care policies and practice*. Bristol university press, p. 231. Prieiga per internetą: <ResearchGate> [žiūrėta 2020-12-21].
71. Tandzegolskienė, I., Trepulė, E., et al. 2016. *Karjeros ir tėvystės derinimo galimybės – ką rodo atlikto tyrimo rezultatai?* [interaktyvus]. Vytauto Didžiojo Universitetas. Prieiga per internetą: <https://www.vdu.lt/wp-content/uploads/2016/10/2016_Karjera-ir-tevyste_vidaus_lankai_internetui.pdf> [žiūrėta 2020-12-09].
72. Tereškinas, A. 2004. *Vyrai, vyriškumo formos ir maskulinizmo politika šiuolaikinėje Lietuvoje*. Vilnius: Vilniaus universitetas, lyčių studijų centras, p.34. ISBN 9955-611-03-0.
73. UNICEF. 2019. *Family-friendly policies Redesigning the Workplace of the future. A policy brief* [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<https://www.unicef.org/sites/default/files/2019-07/UNICEF-policy-brief-family-friendly-policies-2019.pdf>> [žiūrėta 2020-11-17].
74. V. G'islason., S. S 'imonard ottir. 2018. *Mothering and Gender Equity in Iceland: Irreconcilable Opposites?* [interaktyvus]. Social policy and Society, 17(3), 457-466. Doi:10.1017/S1474746417000525. Prieiga per internetą:<https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/A4B122C4F3775312724E1D178976C402/S1474746417000525a.pdf/mothering_and_gender_equality_in_iceland_irreconcilable_opposites.pdf> [žiūrėta 2020-12-11].
75. Vyrai ir vaiko priežiūros atostogos. 2005. *Vyrai ir vaiko priežiūros atostogos*. Sudarė: lygių galimybių plėtros centras [interaktyvus]. Vilnius: Eurimas. p. 27. ISBN 9955-682-19-1. Prieiga per internetą: <<https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2015/11/vyrai-ir-vaiko-prieziuros-atostogos.pdf>> [žiūrėta 2020-12-09].
76. Žalimienė, L., 2015. *Šeimos paramos politika Lietuvoje: ar galime identifikuoti parad/igminius pokyčius 1996-2013 metų laikotarpiu?* ISSN 2351-6569. Vilniaus Universitetas. Prieiga per internetą: <http://journals.ku.lt/index.php/tiltai/article/view/1050/pdf> [žiūrėta 2020-12-13].
77. Zimmerman, S. 1995. *Understanding family policy: Theories and applications*. Sage.

Gerbiamas Respondente,

Esu Vilniaus Universiteto, Socialinės politikos IV kurso studentė. Rašau baigiamąjį darbą tema „Vyrų ištraukimo į apmokamą vaiko priežiūros sistemą vertinimas Lietuvoje" ir kviečiu visus vyrus ir tėčius pasidalinti savo nuomone. Tyrimo metu siekiu ištirti vyrų požiūrį į tėvystę bei individualias tėčių patirtis.

Šioje anketoje nėra teisingų ar klaidingų atsakymų, todėl kviečiu pildyti apklausą pasirenkant labiausiai Jūsų požiūrį atitinkančius atsakymų variantus. Apklausą yra savanoriška, todėl bet kuriame etape gali būti nutraukta. Anketa yra anoniminė, o tyrimo rezultatai bus naudojami tik moksliniais tikslais. Anketos pildymas užtruks 10 – 15 minučių.

Norėdami sužinoti rezultatus tyrimui pasibaigus ar kilus klausimams, kviečiu susisiekti el. paštu: eva.baniulyte@fsf.stud.vu.lt.

Atsakykite į keletą klausimų apie save:

Jūsų lytis:

- ☐ Vyras
- ☐ Moteris (šis tyrimas skirtas tik vyrams)

Koks Jūsų amžius? _____ m. (įrašykite skaičių)

Šiuo metu Jūs gyvenate:

- ☐ Sotinėje (Vilniuje)
- ☐ Didmiestyje (pvz. Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose, Panevėžyje)
- ☐ Kitame mieste, rajono centre,
- ☐ Kaimo vietovėje, vienkiemyje

Koks yra Jūsų aukščiausias įgytas išsimokslinimas:

- ☐ Pradinis/pagrindinis
- ☐ Vidurinis
- ☐ Aukštesnysis
- ☐ Profesinis
- ☐ Aukštasis neuniversitetinis (kolegija)
- ☐ Aukštasis universitetinis
- ☐ Kita (įrašykite) _____

Kokia yra Jūsų šeiminė padėtis?

- ☐ Nevedęs
- ☐ Vedęs/neregistruotoje santuokoje
- ☐ Našlys
- ☐ Kita

Kaip apibūdintumėte savo ekonominio aktyvumo (veiklos) pobūdį šiuo metu?

- ☐ Samdomas darbuotojas, dirbantis visą darbo dieną
- ☐ Samdomas darbuotojas dirbantis nevisą darbo dieną
- ☐ Savarankiškai dirbantis asmuo
- ☐ Vadovas
- ☐ Ūkininkas
- ☐ Bedarbis
- ☐ Kita (įrašykite) _____

Kokiame ekonominės veiklos sektoriuje Jūs dirbate (pagrindinėje darbovietėje)

- ☐ Sveikatos apsaugos
- ☐ Socialinė apsauga
- ☐ Teisėsauga
- ☐ Krašto apsauga
- ☐ Švietimas ir mokslas
- ☐ Kultūra ir menas
- ☐ Viešasis administravimas (pnz. Ministerija, savivaldybė, seniūnija)
- ☐ Transportas
- ☐ Žiniasklaida
- ☐ Bankininkystė/draudimas
- ☐ Informacinės technologijos, ryšiai
- ☐ Prekyba, aptarnavimas, paslaugos
- ☐ Statyba
- ☐ Energetika
- ☐ Žemės ūkis
- ☐ Kita (įrašykite) _____

Kokiame sektoriuje Jūs dirbate pagrindinėje darbovietėje?

- ☐ Valstybiniame
- ☐ Privačiame
- ☐ Nevyriausybiniame

1. Ar turite vaikų?

- ☐ Taip
- ☐ Ne (pereiti prie 26 klausimo)

2. Kokio amžiaus Jūsų jauniausias vaikas?

- ☐ 0-3 metų
- ☐ 4-7 metų
- ☐ 8-12 metų
- ☐ 14-18 metų
- ☐ 18 ir vyresnis

3. Kaip Jūs vertinate šias paslaugas, šeimoms auginančioms vaikus Lietuvoje?

	Palankiai	Nepalankiai	Nežinau
Darželių registracijos lankstumas			
Darželių skaičius			
Lopšelių-darželių skaičius (1-2 metų amžiaus vaikams)			
Specifinių darželių skaičius (vaikams su specialiais poreikiais)			
Mokyklose besimokančiųjų pradinukų užimtumas atostogų metu			
Neformalaus švietimo mokykloje ir popamokinių veiklų vaikams organizavimas			

4. Ar Jums yra tekę samdyti auklę?

- ☐ Taip

☐ Ne

5. Ar Jūs žinote apie 1 mėn. tėvystės atostogų galimybę dirbantiems tėčiams?

- ☐ Taip
☐ Ne

6. Ar tėvystės atostogos Jums priklausė, kai auginote savo jauniausią vaiką?

- ☐ Taip
☐ Ne
☐ Nežinau, nesidomėjau

7. Ar buvote išėjęs 1 mėn. tėvystės atostogų?

- ☐ Taip (pereiti prie 9 klausimo)
☐ Ne

8. Kodėl nepasinaudojote tėvystės atostogomis?

(pažymėkite Jūsų nuomonę geriausiai atitinkantį atsakymo variantą)

	Taip	Ne
Neleido darbo pobūdis		
Neleido, nesudarė tinkamų sąlygų darbdavys		
Tai galėjo pakenkti mano karjeros galimybėms		
Nenorėjau, kad nukentėtų mano pajamos		
Kai vaikas gimė nedirbau		
Neturiu (neturėjau) reikiamo darbo stažo (12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius)		
Esu (tuo metu buvau) savarankiškai dirbantis asmuo		
Kita (parašykite)		

9. Ar Jūs žinote apie vaiko priežiūros atostogų galimybę dirbantiems tėčiams iki vaikai sueis vieneri arba dveji metai?

- ☐ Taip

- Ne

10. Ar buvote išėjęs vaiko priežiūros atostogų?

- Taip, pirmaisiais metais
- Taip, antraisiais metais
- Taip, pirmaisiais ir antraisiais vaiko priežiūros metais
- Ne (pereiti prie 15 klausimo)

11. Kokie veiksniai lėmė Jūsų apsisprendimą išeiti vaiko priežiūros atostogų?
(pažymėkite Jūsų nuomonę geriausiai atitinkantį atsakymo variantą)

	Taip	Ne
Noras praleisti daugiau laiko su vaiku		
Bendru su žmona/partnere nutarimu		
Žmona/partnerė neturėjo reikiamo darbo stažo		
Šeimos narių raginimas		
Darbdavio palaikymas		
Kolegų pavyzdys		
Finansinės paskatos		
Kita (parašykite)		

12. Jums būnant vaiko priežiūros atostogose, Jūs, ar Jūsų partnerė dažniau atlikdavo šias pareigas?
(pasirinkite vieną atsakymo variantą)

	Dažniausiai partnerė	Dažniau partnerė nei aš	Abu vienodai	Dažniau aš nei partnerė	Dažniausiai aš
Tvarkė namus					
Gamino maistą					
Rūpindavosi vaiko higiena					
Išeidavo pasivaikščioti su vaiku					
Žaisdavo su vaiku					
Užsiimdavo vaiko					

auklėjimu ir lavinamąja veikla					
Atsikeldavo vaikui pravirkus naktį					

13. Jūsų vaikams paaugus, Jūs, ar Jūsų partnerė dažniau atlikdavo šias pareigas?
(pasirinkite vieną atsakymo variantą)

	Dažniausiai partnerė	Dažniau partnerė nei aš	Abu vienodai	Dažniau aš nei partnerė	Dažniausiai aš
Tvarkė namus					
Gamino maistą					
Rūpindavosi vaiko higiena					
Išeidavo pasivaikščioti su vaiku					
Žaisdavo su vaiku					
Užsiimdavo vaiko auklėjimu ir lavinamąja veikla					
Atsikeldavo vaikui pravirkus naktį					

14. Ar Jums būnant vaiko priežiūros atostogose Jūsų partnerė tuo pat metu dirbo?

- Taip (pereiti prie 16 klausimo)
- Ne (pereiti prie 16 klausimo)
- Vaiką auginu vienas (pereiti prie 16 klausimo)

15. Dėl kokių priežasčių pasirinkote neišeiti vaiko priežiūros atostogų?
(pažymėkite Jūsų nuomonę geriausiai atitinkantį atsakymo variantą)

	Taip	Ne
--	------	----

Atostogas ėmė žmona/partnerė		
Atostogas ėmė vienas iš vaiko senelių (tokia galimybė yra nuo 2018 m. balandžio 1 d.)		
Neleido darbo pobūdis		
Neleido, nesudarė tinkamų sąlygų darbdavys		
Nenorėjau išsiskirti iš kitų darbuotojų		
Tai galėjo pakenkti mano karjeros galimybėms		
Nenorėjau, kad nukentėtų mano pajamos		
Kai gimė vaikas – nedirbau		
Neturiu (neturėjau) reikiamo darbo stažo (12 mėnesių per paskutinius 24 mėnesius)		
Esu (tuo metu buvau) savarankiškai dirbantis asmuo		
Apie tokia galimybę nežinojau/nebuvau informuotas		
Kita (parašykite)		

16. Ar Jūsų sprendimui dėl vaiko priežiūros atostogų turėjo įtakos partnerės finansinė padėtis?

- ☐ Taip, tas kuris uždirba mažiau, tas ir turi likti su vaiku
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau

17. Ar Jus tenkina vaiko priežiūros atostogų išmokų dydžiai?

- ☐ Taip
- ☐ Ne, išmokų dydis yra mažas
- ☐ Nežinau

18. Ar Jūs žinote apie tėvadienius, skirtus dirbantiems tėvams?

- ☐ Taip
- ☐ Ne

19. Ar Jums priklausė tėvadieniai, kai auginote jauniausią vaiką?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau, nesidomėjau

20. Ar Jūs esate pasinaudojęs galimybe pasiimti tėvadienių?

- ☐ Taip (pereiti prie 22 klausimo)
- ☐ Ne

21. Kodėl Jūs nesinaudojote tėvadieniais?

(pažymėkite Jūsų nuomonę geriausiai atitinkantį atsakymo variantą)

	Taip	Ne
Auginu tik vieną vaiką		
Esu (tuo metu buvau) savarankiškai dirbantis asmuo		
Vaikas/vaikai negyvena/negyveno kartu su manimi		
Neleido tuo pasinaudoti darbo pobūdis		
Nesudarė tinkamų sąlygų darbdavys		
Nenorėjau išsiskirti iš kitų darbuotojų		
Tai galėjo pakenkti mano karjeros galimybėms		
Nenorėjau prarasti pajamų		
Apie tokia galimybę nežinojau/nebuvau informuotas		
Kita (parašykite)		

22. Ar Jūs žinote apie galimybę dirbantiems tėvams turėti lankstų darbo grafiką?

- ☐ Taip
- ☐ Ne
- ☐ Nežinau, nesidomėjau

23. Ar Jūs esate pasinaudojęs galimybe susidaryti lankstų darbo grafiką?

- Taip (pereiti prie 25 klausimo)
- Ne

24. Kodėl Jūs nepasinaudojote tokia galimybe?

(pažymėkite Jūsų nuomonę geriausiai atitinkantį atsakymo variantą)

	Taip	Ne
Auginu tik vieną vaiką		
Esu (tuo metu buvau) savarankiškai dirbantis asmuo		
Vaikas/vaikai negyvena/negyveno kartu su manimi		
Neleido tuo pasinaudoti darbo pobūdis		
Nesudarė tinkamų sąlygų darbdavys		
Nenorėjau išsiskirti iš kitų darbuotojų		
Tai galėjo pakenkti mano karjeros galimybėms		
Nenorėjau prarasti pajamų		
Apie tokia galimybę nežinojau/nebuvau informuotas		
Kita (parašykite)		

25. Ar Jūsų darbovietėje yra įrengtas vaiko priežiūros kambarys?

- Taip
- Ne
- Esu savarankiškai dirbantis/pagal darbo pobūdį dirbu iš namų
- Šiuo metu nedirbu
- Nežinau/nesidomėjau

26. Jei ateityje turėtumėte vaikų, ar eitumėte vaiko priežiūros atostogų?

- Taip
- Ne
- Nežinau

27. Kas Jus paskatintų eiti vaiko priežiūros atostogų?
(pažymėkite Jūsų nuomonę geriausiai atitinkantį atsakymo variantą)

	Taip	Ne
Šeimos narių palaikymas		
Darbdavio ir kolegų palaikymas		
Teigiamas visuomenės požiūris		
Kolegų pavyzdys		
Dosnesnės išmokos		
Geresnė partnerės finansinė padėtis		
Kita (parašykite)		

28. Ar Jūs savo vaiko/vaikų priežiūrai skirate daugiau/mažiau ar tiek pat laiko, kiek ir Jūsų žmona/partnerė?

- ☐ Aš skiriu daugiau laiko nei žmona/partnerė
- ☐ Vienodai – aš skiriu tiek pat laiko, kiek ir mano žmona/partnerė
- ☐ Aš skiriu mažiau laiko nei žmona/partnerė
- ☐ Vaiką auginu vienas
- ☐ Nežinau

29. Jeigu galėtumėte rinktis vaiko priežiūros atostogų trukmę ir išmokų tarifą, labiau palaikytumėte galimybę eiti vaiko priežiūros atostogų trumpesnį laikotarpį su galimybe gauti didesnę išmoką, ar ilgesnį laikotarpį su atitinkamai mažesne išmoka?

- ☐ Ilgesnį vaiko priežiūros atostogų laikotarpį su mažesnėmis išmokomis
- ☐ Trumpesnį vaiko priežiūros atostogų laikotarpį su didesnėmis išmokomis

30. Ar pritartumėte Europos Sąjungos siūlomai direktyvai dėl dviejų neperleidžiamų vaiko priežiūros mėnesių kiekvienam iš tėvų? (tėčiui skirti vaiko priežiūros mėnesiai negali būti perleidžiami mamai ir atvirkščiai).

- ☐ Pritarčiau
- ☐ Nepritarčiau
- ☐ Nežinau

Dėkoju už Jūsų skirtą laiką!